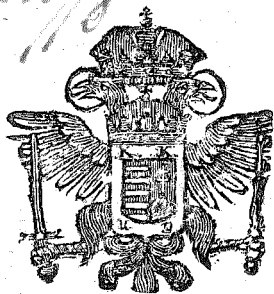

24166
K Ö Z Ö N S É G E S
T Ö R V É N Y

A'
V É T K E K R Ö L,
É S

A Z O K N A K
B Ű N T E T É S E K R Ö L.

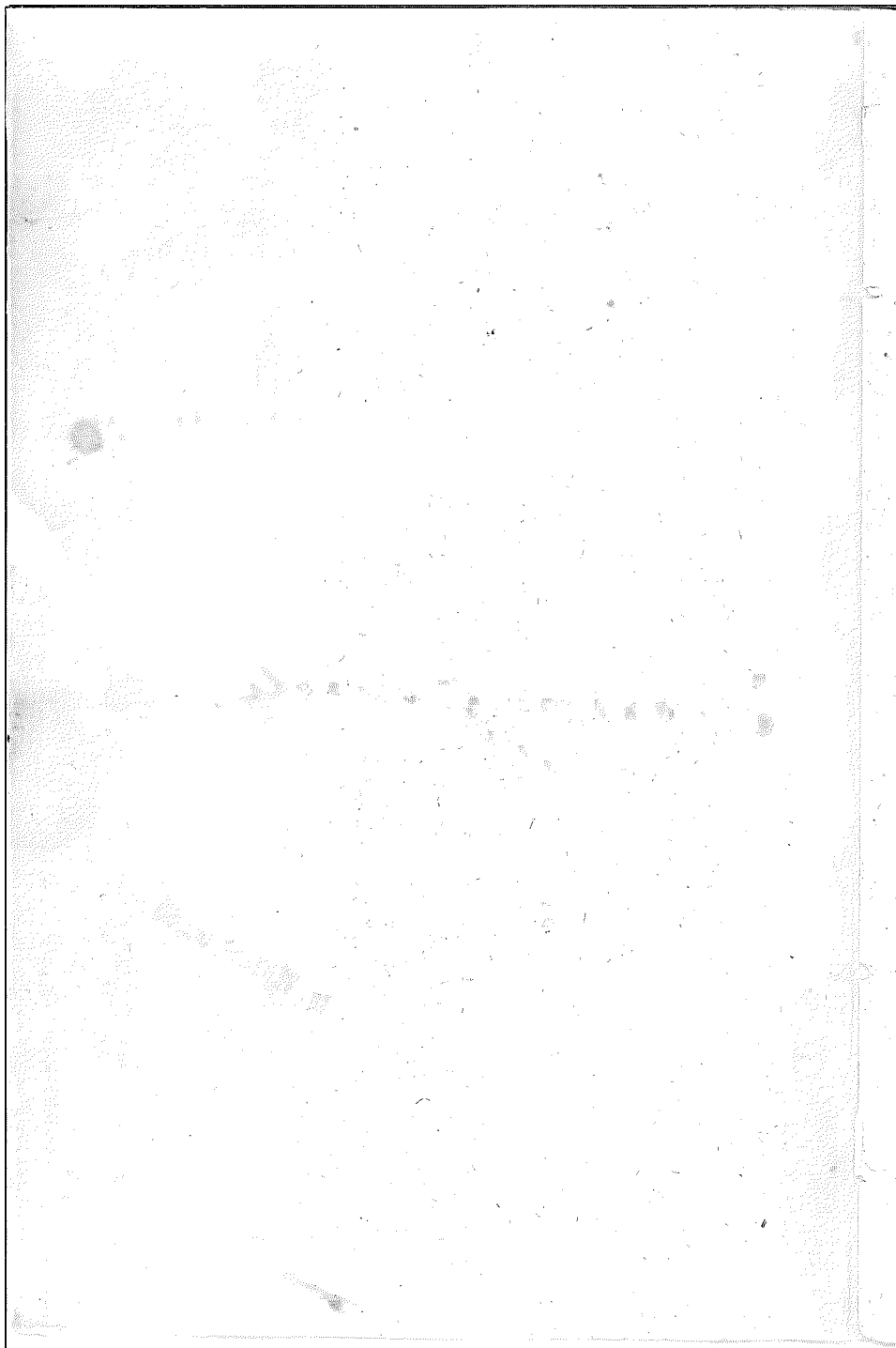
Mároczky Gusztáv

Dr. VERTÉSY DEZSO
B U D Á N,

A' KIRÁLYI AKADEMIÁNAK BETŰIVEL.

M. DGCLXXXVIII.

MI MÁ S O D I K J Ó S E F,
Isten kegyelméből választott Romai
Tsászár, a' Birodalomnak mindenko-
ri Öregbíróje, Német, Magyar, és
Tíeh Országoknak Királya, Austriá-
nak Fő Hertzege, Burgundiai, és
Lotharingiai Hertzeg, Mediolánom-
nak, Mantuának, Pármának nagy
Hertzege, Habsburgi, Flandriai, Ti-
roli Gróf 's a' t'.

Hogy a' büntető Igazságnak-is egy közön-
séges Törvény-által egy bizonyos igazítás
adaíson, hogy annak szolgáltatásánál meszfze
el-tiltaíson minden szabad akarat, hogy a'
Főben-járá, és a' Polgári vétkek között illen-

dő határok vonattassanak, hogy az igaz egyarányúság a' vétkek, és a' büntetések között el-találtasson, és hogy az utólsók olly mód-dal szabattassanak-ki, hogy az általok fzeresztetett érzékenység ne tsak hamar el-múlandó 's nyomdoktalan légyen; ki-hirdettetik a' vétkekről, és azoknak büntetéséről a' közönséges Törvény olly parantsolattal, hogy ez a' ki-hirdetésnek napjától fogva Jobbágynak, a' Föben-járó Bíróknak, és a' nyilvánvaló fenyték, rend, és bátorság fenntartására rendeltt Polgári Törvény-fzékeknek közönséges igazgatás gyanánt szolgályon, úgy, hogy e' szzerint ejtessenek ezentől mind a' bűntető ítéletek kiki ellen, a' ki valamelly Föben-járó vétket el-követvén, ennek az új bűntető Törvénynek kézhez érkezése után a' Föben-járó Törvény-fzékek, és úgy szinte kiki ellen, a' ki valamelly polgári vétek miatt a' polgári Fellyebbvalóságnak által fog adattni.

Ez által tehát meg-erőtlenítettnek, és el-törültettnek mind a' régiebb Törvények, mellyek a' vétkeknek, és a' büntetéseknek határozására ki-adattak. És azok tsak azoknál a' büntető végzéseknél véteffének tekintetbe, mellyeket minden Föben-járó Törvény-szék az olyan Föben-járó Gonosztévők ellen hozand, a' kik ennek a' Törvénynek érkezéskor már a' fogságban voltak.

Kiváltképen pedig meg-parantsoltatik ezzel a' Föben-járó Bíróknak, hogy jövőendőben hivatallyokat tsak azokon gyakorolják egyedül, a' kik a' Föben-járó Törvény-székeknek egy ebben a' Törvényben meg-nevezett Föben-járó vétek miatt által adattni fognak.

Költt Fő Hertzegi Várasunkban Auftriai Bétsben, Szent György havának második nap-

ján, az Úrnak ezer, hét-száz, nyoltzvan-het-
edik, Országainknak: a' Romainak huszon-ket-
tődik, a' Magyaroknak pedig, a' Tsehnek, és
a' többieknek hetedik ezrtendőjében.

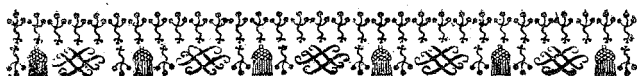
J O S E F m. p.

GRÓFF PÁLFFY KÁROL m. p.

NAGY JÓSEF m. p.

TÚN-

TÜNTETŐ.

ELSŐ RÉSZ.

A' Főben-járó vétkekről, és a' Főben-járó Büntetésekről.

ELSŐ FEJEZET.

A' Főben-járó vétkekről általlýában.....	<i>Oldal.</i> 3
--	--------------------

MÁSODIK FEJEZET.

A' Főben-járó Büntetésekről általlýában.....	8
--	---

HARMADIK FEJEZET.

Az egyenesen a' Fejedelmet, és az Országot illető vétkekről.....	23
---	----

NEGYEDIK FEJEZET.

Az egyenesen az Embernek életét, és testi bá- torságát illető vétkekről.....	44
---	----

ÖTÖDIK FEJEZET.

Az egyenesen az Emberek betsületét, és szabad- ságát illető vétkekről.....	60
---	----

HATODIK FEJEZET.

	<i>Oldal.</i>
Az Embernek jószágát, és jussait illető vétkekről.....	70

HETEDIK FEJEZET.

A' vétkeknél el-töröltetéséről, és a' Büntetéseknek ki-állásáról.....	86
---	----

M A S O D I K R É S Z.

A' Polgári vétkekről, és a' Polgári Büntetésekről.

ELSŐ FEJEZET.

	<i>Oldal.</i>
A' Polgári vétkekről általlában.....	91

MÁSODIK FEJEZET.

A' Polgári Büntetésekről általlában.....	93
--	----

HARMADIK FEJEZET.

Azokról a' Polgári vétkekről, melyek a' Polgár-társak életének, vagy egészségének veszedelemet, vagy kárt okoznak.....	100
--	-----

NEGYEDIK FEJEZET.

Azokról a' Polgári vétkekről, melyek a' Polgár-társaknak javait, vagy jussait megsértik....	106
---	-----

ÖTÖDIK FEJEZET.

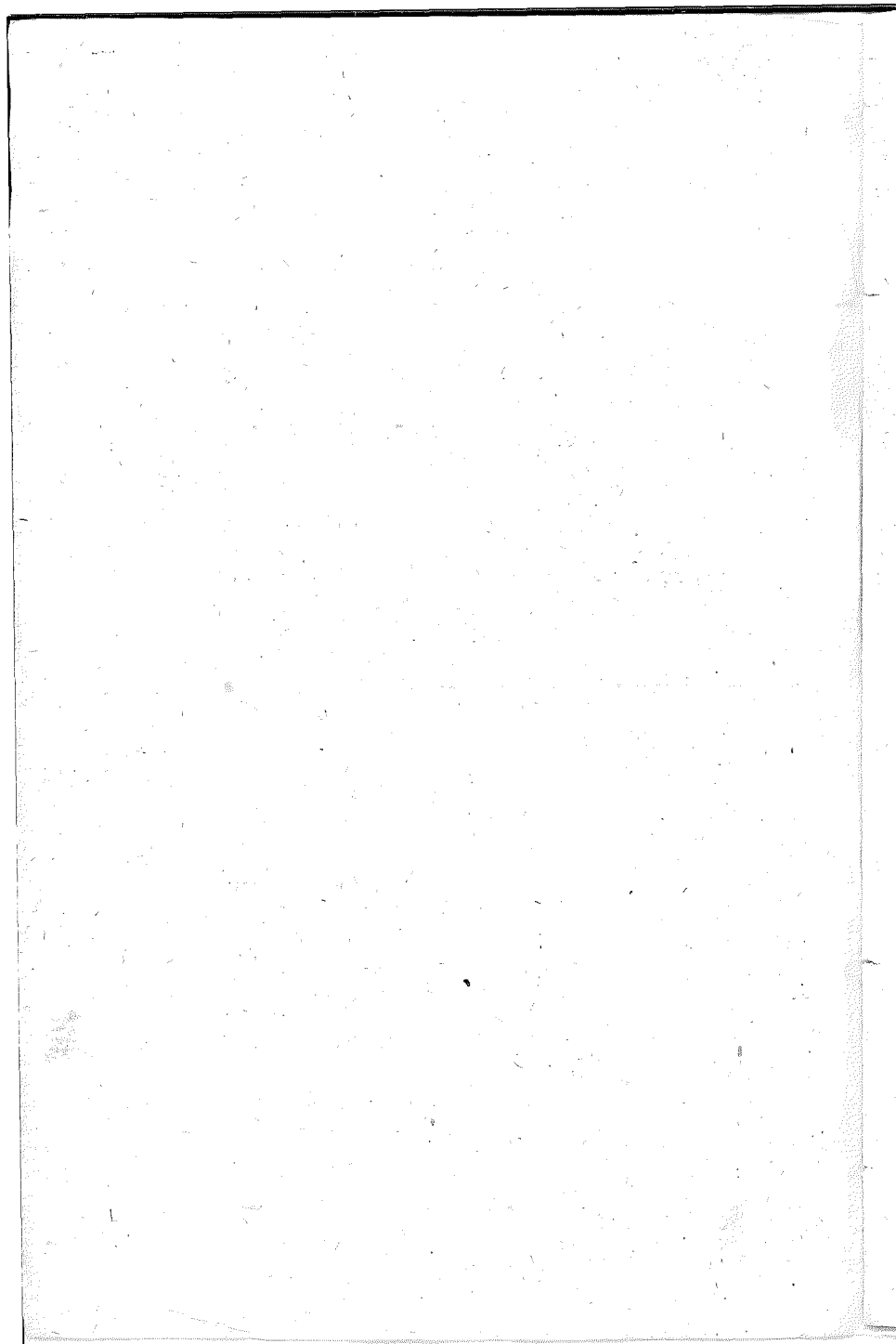
Az Erköltségek' rontására, megelőző vétkekről....	120
---	-----

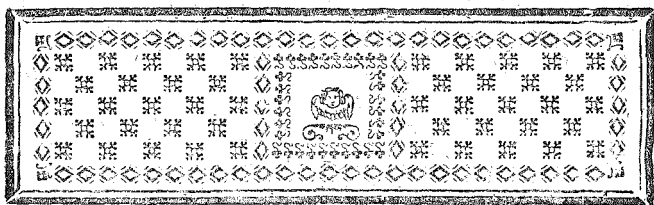
ELSŐ

ELSŐ RÉSZ
A'
FŐBEN-JÁRÓ VÉTKEKRŐL,
É S
A' FŐBEN-JÁRÓ BÜNTETÉSEKRŐL.

A

ELSŐ

ELSŐ FEJEZET

A' Főben - járó Vétkekről által- tallyában.

I. §.

Nem minden törvény - szegés leg-ottan criminalis, avagy, a' mint neveztettni szokott, főben-járó véték: és ilyen vétkeknek tsak azokat a' törvény-szegéseket kell tartani, 's következendőképén tsak azokkal a' tselekedetekkel kell úgy, mint főben-járókkal bánni, mellyek e' jelenvaló büntető Törvénytől olyanoknak esmértettnnek.

2. §.

A' főben-járó vétekre gonosz el-tökélés kívántatik, és szabad akaratt. A' gonosz el-

tökéllés akkor ítéltetik jelen lenni, ha a' törvénnel ellenkező tselekedet, vagy el-mul-tás előtt, vagy épen akkor, midőn történik, meg-gondoltatik az abból származó rosz, és el-tökéltetik: következőképen, ha a' törvénnel ellenkező tselekedet *tulajdonképen* olly szándékkal vitetik-végbe, hogy abból rosz következzen.

3. §.

A' gonosz el-tökéllés akkor-is jelen lenni ítéltetik, midőn a' valóban következett rosz nem volt ugyan tulajdonképen a' tselekedet-nek tzéllya, de a' tselekedet még-is egy más ollyan gonosz szándékból vitetett-végbe, melly-ből a' rosz közönségesen következni szokott, vagy leg-alább *könnyen* következhetik.

4. §.

A' ki gonosz el-tökéllés nélkül gonoszat tselekeszik, noha nem büntelen, de még-is nem főben-járó Bűnös. Annál inkább nem le-het a' tselekedetet főben-járó véteknek tar-tani, mellyből a' rosz *csak* történetképen kö-vetkezett.

§. 5.

5. §.

A' kiben szabad akarat nintsen, főben-járó vétket annak nem lehet tulajdonítani. Megtörténik ez a' következő esetekben.

a) Ha a' Vétkező *bolond*, és esztől egészen meg-vagyon fosztva.

b) Ha a' változó eszelőiségnél *abban az időben* vitetett végbe a' tselekedet, melyben az eszelőiség tartott.

c) Ha a' gonosz tselekedet egy a' vétkekre nem tzelozó szándékból *történethképen* szerzett részegségben, vagy az érzékenységeknek más egyéb háborodásában vitetett-végbe, melyben a' Vétkező semmit sem tudott tselekedetéről, vagy

d) A' gyermeki nyomban, az az: a' *tizenkettődik esztendőnek* bé-töltése előtt.

e) Ha a' Vétkező a' törvénnyel ellenkező tselekedetre valamely kényszerítés, vagy *győzhetetlen* erőltetés által kintelenítettett.

f) Ha egy olyan tévelygés jött közbe, melyet a' Tévelygőnek vétkekül tulajdonítani

nem lehet, és ő egyéb-aránt, ha közbe nem jött volna a' tévelygés, szabad, és törvényes tselekedetet vitt volna végbe.

6. §.

A' vétket mindenkor a' Vétkezőnek gonofságából kell meg-mértékelní, nem pedig annak állapottyából, és környül-álló dolgai-ból, a' ki az által meg-bántódik. Vétkek követettnek-el tehát még a' Gonofztévők, az Esztelenek, a' Gyermekek, az Aluvók, sőt még azok ellen-is, a' kik önnön károkat, és veszedelmöket magok kívánnyak.

7. §.

Az embert nem tsak maga a' tselekedet teszi vétkeisé, hanem minden egyéb gonofz el-tökéllésből, és szabad akaratból származó öfzve-munkálkodás-is: a' parantsolás, a' tanátslás, a' meg-dítsírés, az oktatás, az elő-mozdítás, vagy más egyéb, a' mi a' meg-történt gonofz tselekedetre alkalmatofságot, vagy okot adott, vagy arra akkor, midőn a' gonofz tselekedet vegbe-vitetett, akármelly móddal segítséget

gítséget nyújtott, vagy *csak* bátorságos végbe-vitelére-is szolgált.

8. §.

A' ki pedig *csak* a' gonosz tselekedetnek végbe-vitele után nyújtott a' Vétkezőnek segítségét, és pártfogáft, vagy a' nála esméreteesé lett gonosz tselekedetből nyereséget vont, és hafznot, egy néki tulajdon, és *különös* vétkebe kötelezi ugyan magát, de az el-követettben nem részes, ki-vévén, ha talám a' gonosz tselekedetnek végbe-vitele előtt a' Vétkezővel a' következő segítségről, vagy részesülésről meg-alkudott volna.

9. §.

Noha a' *tsrupa* gondolat, és *maga* a' belső gonosz szándék nem tesz még főben-járó vétkeket, arra mindazáltal, hogy az ember vétkes legyen, nem szükséges, hogy a' gonosz tselekedetet *valóban* végbe-vigye. Már az-is főben-járó vétke, ha azt végbe-vinni próbálta: leg-ottan tudni-illik, ha az, a' kinek gonosz szándéka vagyon, a' gonosz tselekedetnek valóságos végbe-vitelére fel-készítette magát, és szándékát külső jelek, és tselekedet által ki-

nyilatkoztatta, a' vétek pedig azután *csak* tehetetlenségből, a' közbe-érkezett idegen akadályok miatt, vagy történetből nem vitetett-végbe.

M Á S O D I K F E J E Z E T.

A' főben - járó Büntetések általlyában.

10. §.

A' ki-tudódott, és meg bizonyíttatott főben-járó vétkeket a' főben-járó büntetés követi. Ezzel csak az a' Bíró birságozhattya-meg a' Bü-nöft, a' kire a' főben-járó Törvény-szolgálatás bízva vagyon.

11. §.

Az olyan Gonosztévőt mindazáltal, a' ki el-követett vétke miatt már egy, noha törvénytelen, Bírótól meg-büntettetett, *ugyan azért* a' vétekért csak akkor büntetheti-meg másodszor tulajdon főben-járó Bírója, ha az
első

első büntetés sem a' törvénynek rendelése szerint ki-szabva, sem az el-követett vétekhez nem vólt mértékelve. De még ebben az esetben is, a' törvényes büntetéssel birságolván a' főben-járó Bíró a' Gonofztévőt, tekintetbe vegye azt a' büntetést, mellyet már ki-állott.

12. §.

A' büntetést csak e' jelenvaló Törvény szerint kell ki-mérni a' nélkül, hogy azok a' Törvények tekintetbe vétessenek, mellyek ott találom, a' hol a' vétek el-követtetett, szokásban vagynak.

13. §.

Köteles a' főben-járó Bíró ennek a' Törvénynek betű szerént való tellyesítésére, a' mennyire abban a' vétekre a' büntetésnek nagysága, és neme szorosan, és nyilván meg-vagyon határozva: nem szabad néki kemény számadás alatt a' törvényesen rendelt büntetést vagy meg-gyengíteni, vagy meg-súlyosítani. Annál inkább nem szabad néki a' büntetésnek nemet meg-változtatni, vagy a' büntetést a' Vétkező, és a' Kártvalló között meg-történendő alkura, és meg-egyezésre nézve egészen elengedni.

A 5

14. §.

14. §.

A' főben-járó Bírónak kötelessége tehát a' vétek , és a' büntetés között az igaz egyarányúságra vigyázni, és ugyan erre nézve a' körül-álló dolgokat egymással szorgalmatosan össze tartani. A' véteknék részéről különös tekintetbe vegye a' gonosz tselekedetnél közbeérkező gonofzságnak garáditsat, a' vétekekkel össze-kaptsolttt következeseknek fontoságát, az abból származó kárnak nagyságát, és ugyan ez ellen a' vétek ellen való őrizkedésnek lehetőségét, vagy lehetetlenségét: a' Gonofztévőnek részéről pedig a' gyengébb esztendőket, és az ugyan ezekre nézve történt el-tsábitást, és gondatlanságot, a' már többször meg-történt büntetést, és a' véteckebe való visszazesésnek veszedelmét.

15. §.

Ha a' Törvény-szegő több, és egymástól különböző véteckebe találtatik bűnösnek, akkor a' büntetés arra a' véteckebe szabattasson-ki, mellynek a' Törvény keményebb büntetést rendel; úgy azomban, hogy a' büntetésnek

nek meg-súlyosítására nézve tekintetbe vétet-
lenek egyenkint a' többi vétkek-is.

16. §.

Tsak azt lehet meg-büntetni, a' ki vagy
maga el-követte a' gonofz tselekedetet, vagy
abban a' 7. és 8. §§fok szerént a' részesülés ál-
tal bűnösnek tette magát. De sem a' bünte-
tésnek meg érdemlése, sem a' valóságos bűn-
tetés nem válhat ártalmára a' Gonofztévő
Hitvefsének, Gyermekeinek, Attyafiainak,
Örökösfeinek, vagy más harmadiknak, a' ki
a' vétekben nem részesült.

17. §.

Ha a' Gonofztévő az el-titkolás, a' szökés,
vagy a' halál által a' főben-járó Törvény-szek-
nek kezeiből ki szabadúlna, akkor az olyan vét-
kekre nézve, mellyek nagy figyelmetefséget,
és botránkozást okoznak, vagy mellyeknek
büntetlensége talám további veszedelmes követ-
kezéseket vonna maga után, a' büntető vég-
zést még a' *Távul lévön*, vagy *meg-halttan-is*
következendőképen lehet végbe-vinni. A'
Gonofztévőnek neve, az el-követett vétek,

és

és az erre következett büntető végzés egy tudósításban az akasztó-fára függesztessen, és a nyilvánvaló Hír mondóknak írásaik által kinek-kinek tudtára adattasson.

18. §.

A' büntetés, mellyel nyilvánvaló elégtétel gyanánt illetetik a' Gonosztévő, semmi-képen meg-nem gátollya azokat, a' kik megbántattak, vagy azokat, a' kiknek a' vétek által kár okoztatott, attól, hogy a' kárnak őket illető helyre-hozattatását, vagy az elégtételt a' Gonosztévőn, annak Örököseinek, vagy Józsgán a' Törvénynek rende szerént meg-nekeressék: ki-vévén azokat, a' kik a' vétekben részesülvén a' jelenvaló Törvény által ettől a' juttál nyilvánvalóképen meg-fosztattnak.

19. §.

A' jelenvaló Törvény által meghatározott főben-járó büntetésekén kívül nem fog jóvendőben a' főben-járó vétkekre nézve helyt találni semmi-némű más büntetés.

20. §.

20. §.

A' halálnak büntetése azokon a' vétkeken kívül, melyekről a' Törvény ízerént Álló Ítéletet (Judicium statarium) kell tartani, helyt ezentől ne találjon. Azokban az esetekben pedig, a' hol Álló Ítéletet kell tartani, az ístráng rendeltetik egyedül halálos büntetésnek. Az erre ítéltetett Gonofztévő fel-akasztattni, megfojtattni, és a' szokott temetéstől el-fog tiltattni. A' Gonofztévőnek teste azután, minékutánna például a' népnek, 12. órákig függött, minden pompa, vagy késérés nélkül takarítasson a' földbe, a' hol lehet, az akasztófa mellett.

21. §.

A' többi főben-járó büntetések: A' le-lán-tzolás: a' tömlöttz a' nyilvánvaló munkával: a' tömlöttz egyedül: a' páltzázás: az ostorozás: a' veszfzözés: a' szégyen-állás. A' három első büntetések a' véteknek minéműsege ízerént meg-lehet súlyosítani, vagy meg hofzfzabbítván azoknak idejét, vagy más egyebet függesztvén hozzájuk, a' mi azokat érezhetőbbekké teszi.

22. §.

22. §.

A' büntetésnek idejére nézve ezek a' garáditsok: a) hofzfas a' második garáditsban: b) hofzfas az első garáditsban: c) tartós a' második garáditsban: d) tartós az első garáditsban: e) ideig-való a' második garáditsban: f) ideig-való az első garáditsban.

23. §.

Tsak az ebben a' Törvényben meg-nevezett garádits k szerént engedtetik - meg a' Bírónak a' 14. §ban foglaltt tekintetek után az időnek tulajdonképen való hofzfát meghatározni. A' végezésben (sentiában) a' *büntetés idejének hofzfa* mindenkor ki-téteffen. Ideje egy a' Törvényben ki-szabott *első garáditsi ideig-való büntetésnek* soha nem lehet kevesebb egy holnapnál, soha nem több 5. esztendőnél. — Ideje egy *második garáditsi ideig-való büntetésnek* soha nem több 8, és soha nem kevesebb 5 esztendőnél. — Ideje egy ki-szabott *első garáditsi tartós büntetésnek* soha nem több 12, és soha nem kevesebb 8. esztendőnél. — Ideje egy *második garáditsi büntetésnek*

tésnek soha nem több 15, és soha nem kevesebb 12 esztendőnél. — Ideje egy *első garádictsi hofzszas büntetésnek* soha nem kevesebb 15, és soha nem több 30. esztendőnél. — Ideje egy *második garádictsi hofzszas büntetésnek* soha nem lehet kevesebb 30. esztendőnél, de, ha a' környül-álló dolgok meg-kívánnják, 100. esztendőkre-is ki-lehet terjesztteni.

24. §.

Az olyan vétkeknek büntetéséhez, melyek ellen a' Törvény egy második garádictsi hofzszas büntetést rendel, oda lehet függesztteni a' nyilvánvaló bélyegzéft-is, kíváltképen, ha a Gonosztévőnek különös tulajdonságú gonofzsága, és vezedelmesége ezt az óváft meg-kívánnja. Az erre ítéltetett Gonosztévőnek leg-ottan, ha büntetését viselni kezdi, mind a' két artzájára nyilván, és láthatóképen úgy bé-kell nyomni az akasztó-fának jelét, hogy az akár az idő által, akár egyébkép' el-ne törül-tetheffen. A' nyilvánvaló bélyegzésre azomban tsak a' Fellyebbvaló főben-járó Törvény-szék ítélni a' Gonosztévőt.

25. §.

25. §.

A' *Le-lántzolásnak* büntetése ebben áll: A' Gonofztévő kemény fogságban tartattni, és lántzokkal olly szorosan fogle-kötöztetni, hogy több köze ne-maradgyon, hanem a' mennyi a' testnek leg-szükségefebb mozdítására kívántatik. A' le-lántzolásra ítéltetett Gonofztévő nyilvánvaló példáulúl esztendőnként meg-fog verettetni.

26. §.

A' tömlőtznék büntetésénél a' következő garáditsok rendeltettnék a) a' leg-súlyosabb: b) a' kemény, és c) a' gyengébb fogság. Mind a' három garáditsnál egy hozzá alkalmaztatott munkát kell a' Gonofztévőnek ki-fizabni.

27. §.

A' leg-súlyosabb fogságnál egy a' testnek közepén által-vontt vas-abrontsal a' néki rendeltt helyre le-tsatolva kell éjjel, és nappal maradni a' Gonofztévőnek: nehéz vasakkal-is meg-lehet ötet terhelni, a' mennyire ezt a' néki kifizabott munka meg-engedi, vagy az el-fzőkésnek veszedelme meg-kívánnya. A' fogságra ítélte-

ítéltetett Gonofztévőnek nem kell a' tsupa defz-
kákön kívül más ágyat, 's a' vizen, és kenyé-
ren kívül más eleséget engedni; sőt azt-is meg-
kell néki tiltani, hogy semmiképen öszve ne-
jöjjön, se ne beszéllyen nem tsak idegenekkel,
hanem a' hozzá tartozandókkal, és Esmérőf-
seivel-is.

28. §.

A' kemény fogságra ítéltetett Gonofztévő-
vel úgy kell bánni, mint az előbbenivel: tsak
hogy a) lábaira könnyebb vasakat tenni, és b)
táplálására két nap egy hétben fél font húst
kell adni.

29. §.

A' le lántzolásra, a' leg-súlyosabb, vagy ke-
mény fogságra való ítéles azt a' következést
vonnya maga után, hogy az erre ítéltetett
nem tsak az ellene hozattatott végezésnek nap-
jától fogva, és addig, még büntetésének ide-
je tart, semmifele testamentomat, avagy utól-
só rendelést ne tehessen, hanem hogy ez ál-
tal még azok az utolsó rendelések-is erőtlene-
ké, és semmivé tétessenek, mellyeket talám
a' Gonofztévő az ellene ejtetett ítélet előtt
ugyan, de meg-fogattatása után tett.

30. §.

A gyengébb fogságra ítéltetett Gonofztévőt könnyebb ugyan, de még-is mindenkor olyan vasakra kell verni, melyektől magát fortély, és erőszak nélkül meg ne szabadíthassa. Az ilyennek jobb táplálás, de a' vízen kívül még-is semmifele ital meg-ne engedtesse: úgy színte az sem, hogy a' tömlőtz' Gondviselőjének nyilvánvaló tudta, és jelenléte nélkül a' hozzá tartozandókkal, és Esmérőseivel akár-miképen öszve-jöjjön, vagy beszéljen. A' körül-álló dolgoknak minéműsége szerént még a' gyengébb fogságot-is meg lehet a' hétnek egynéhány napjaira ki-rendeltt keményebb böjt által súlyosítani. Akkor a' böjtölésre rendelt napokban nem kell a' Rabnak semmi egyéb eledelt adni, hanem csak egy font kenyeret.

31. §.

A' nyilvánvaló munkát-is meg lehet garáditsónként súlyosítani; és ezek a' garáditsok abból állanak, hogy a' Gonofztévőnek nehezebb munkák adattnak-fel, vagy alkalmatlanabbak, vagy hofzszabbak. A' garáditsoknak azomban tulaj-

tulajdonképen való meg-határozása a' minden Tartományban közbe-érkező környül-állások fzerént a' főben-járó Bírónak íteletére bizat-tatik.

32. §.

A' páltzázás, az ostorozás, és a' veszfzózás vagy egyenesen úgy szabattatik-ki, mint büntetés, vagy a' végre, hogy az által a' fog-ságnak, és a' nyilvánvaló munkának büntetése meg-súlyosíttson. Ezzel a' büntetéssel nyilván kell illetni a' Gonosztévőt. Valamint az ütések' számának, mellyekkel a' Gonosztévő egyfzerre illetteffen, úgy szinte az ilyen fenýték' többszörezésének is tulajdonképen való ki-szabása a' főben-járó Bírónak helyes íteletétől függ: a' ki e' mellett szükségképen tekintet-be vegye a' Gonosztévőnek testi állapottyát, és erejét. A' Gonosztévőt egyfzerre nem kell illetni többel, száz ütésnél.

33. §.

A' Szégyen-állás ebből áll: Az erre ítéltetett vasra-verettettvén, és Őrizők közt egy az öszve-gyűlendő népre nézve elég tágas helyen,

egy magasabb álláson három nap' egymás után, naponként egy óráig ki-állíttatik a' nyilvánvaló nézésre, és egy a' melye előtt függő táblára fel-jegyeztetik kevés igékkel el-követett vétke.

34. §.

A' főben-járó büntetéseknek meg-súlyosításához tartozik: a) a' Gonofztévőnek nyilvánvaló ki-bírefztelése: b) Jöszágának elfoglalása: c) Nemefrégének vesztése. A' két első súlyosítások a' főben-járó Bírótól nem rendeltethetnek, ha tsak a' jelenvaló Törvény által valamelly véték ellen nyilvánvalóképen kintsenek szabva.

35. §.

A' Gonofztévőnek nyilvánvaló ki-bírefztelése abban áll: hogy neve, testi állásának olly szorgalmatos meg-írása, mellyből őtet kiki meg-esmérheffe, az el-követett véték azonkívül, és az ellene ejtetett büntető végzés az egész népnek tudtára adatik olly móddal, a' mint minden Országban az egyéb közönséges hirdetések történni szoktak.

36. §.

36. §.

Minden főben-járó Gonofztévő az ellene tett, és őtet bűnösnek esmérő végezésnek napjától fogva meg-fosztatik a' tulajdonképen hozzá tartozó jószágoknak használásától. A' jövővelmekből mindazáltal törvényesen meg-kell határozni, és ki-adni azt, a' mi a' Gonofztévő Hitvefsének, és Gyermekének illendő táplálására szükséges. A' mi meg-marad, az mind addig, még a' büntetésnek ideje tart, a' főben-járó fundusba tétessen, és egészen a' Raboknak táplálására, és a' tömlötzeknek fen-tartására fordíttasson,

37 §.

Ha a' meg-ítéltetett a' büntetésnek ideje alatt meg-hal, akkor az ő szabad tulajdona annak esik, a' kihez a' törvény szzerént tartozik az örökség, még akkor-is, ha utánna talám egy utolsó, és akármelly időben tett rendelés találtattna. De a' meg-ítéltetett ellenben, a' ki büntetését ki-állya, ismét viszfza-veszi fajátságának minden jussait.

38. §.

Minden föben-járó végzéshez, melly által egy olyan Gonosztévő, a' kinek a' nemesség tulajdona vólt, bűnösnek esmértek, hozzá kell tenni azt-is, hogy a' Gonosztévő, a' mi az ő személyt illeti, meg-fosztatik minden szabadságoktól, és jufoktól, mellyek minden Országnek törvényei szerént a' Nemességnek tulajdonai szoktak lenni. De ez a' *veszteség* csak magára terjed-ki a' Gonosztévőre, nem pedig hitves Társára, sem a' Nemességnek vesztesége előtt született gyermekeire.

39. §.

A' büntetésnek súlyosítására rendeltetik a' *titkos bélyegzés-is*. Ez pedig úgy fog megtörténni, hogy az öblös testnek bal részére láthatóképen, és el-törülhetetlenül ki-nyomatasson az akasztó-fának jele. Ezzel a' büntetéssel azomban *csak* az idegen Gonosztévők illettek-fenek, a' kik az Országból egyszer 's mind ki-is fognak tiltatni.

HAR-

HARMADIK FEJEZET.

Az egyenesen a' Fejedelmet, és az Országot illető vétkekről.

40. §.

A' főben járó vétkek, mellyek egyenesen a' Fejedelmet, és az Országot illetik, ezek:

a) az Országló Felségnek meg-bántása: b) az Országnak el-árrolása: c) a' párt ütés, és a' fel-zendülés: d) a' nyilvánvaló erőszak: e) a' fellyebbvalói hivatallal való vizfsza-élés: f) a' nyilvánvaló papirosoknak, és g) a' pénznek meg-hamisítása: h) a' Gonosztévőknek az el-fzökésre adatott segítség: i) a' Gonosztévőknek el-titkolása: k) a' szökevény Katonáknak elő-mozdítása,

41. §.

Az bántya-meg az Országló Felséget, a' ki az Istentől a' törvényes Fejedelemnek adatott Felséget, és méltóságot nem tekintvén, erőszakkal illeti személyét, és akármiképen reá rohan gonosz, és személyére tzélozó szándékból, no-

ha talám ebből semmi ártalom nem következik.

42. §.

Ezt a' vétket a' jószágoknak el-foglalásával, mellyek ebben az esetben a' talám fennmaradó Gyermeknek tekintete nélkül egészen az Országra viszfza-esnek, és a' második garáditsi hofzfzas, és leg-súlyosabb fogsággal kell meg-büntetni.

43. §.

Meg-bántya az Országló Felséget az-is, a' ki a' tiszteletet, mellyel az országló Fejedelelemhez viseltetni köteles, tekinteten kívül hagyja, és ötöt nyilvánvaló beszédekben, és írásokban szidalmazni méréfzli.

44. §.

Ennek a' véteknek büntetése a' második garáditsi ideig-való gyengébb fogság.

45. §.

A' ki háládatlan lévén a' Hazához, és Országához, mellynek polgára, vagy mellyben neki *csak* lakóhely adatik-is, és oltalom, ellenségi

ségi szívvel valami ollyast tselekezik, a' mi vagy egyenesen, vagy másképen a' Közönségnek kárára vályyon, akár ezt azután nyilván vigye-végbe, akár titkon, tanátsadással, vagy önnön munkálkodásával, fegyveresen, vagy fegyver nélkül, maga, vagy több társakkal, pártütés, el-árrolás, az Ország' titkainak ki-nyilatkoztatása, az ellenséggel való szövetekezés, az ellenségnek fegítése, és előmozdítása, vagy *akármelly* más e' féle tselekedet által, az Ország' el-árrolásának vétkével terheli-meg magát, akár hazafi legyen, akár idegen.

46. §.

Az ilyen Gonofztévöket, és azoknak Tárfait a' 42. §ban foglaltt mód fzerént kell megbüntetni.

47. §.

Ennél a' véteknél, melly a' következesekre nézve olly súlyos, és veszedelmes, még azok-is *Részese*eknek ítélteffenek, a' kik az Országnak el-árrolására tzelozó ilyen igyekezetet *valamiképen* meg-tudván, ki-nem nyilatkoztatták *leg-ottan* a' Fellyebbvalóságnak.

48. §.

Az Ország' el árrolójának kell nézni az olyan Tisztet is, akár hazafi, akár külső legyen, a' ki az Ország'nak titkait, mellyek Tíztségében tudtára érkeztek, ki-nyilatkoztattya: úgy fzinthe tovább az ollyant-is, a' ki valamelly Tartományba, vagy a' hadakozásnak idején a' Taborba, vagy azokba a' vidékekbe, a' hol a' hadi sereg, vagy annak valamelly része fekszik, abból a' szándékból megy, hogy ott valamit meg-kémlellyen, és e' felől azután a' külső Ország'oknak, vagy a' hadakozásnak idején az Ellenségnek tudósítást adgyon: akár tsekély legyen a' kémlelésnek tárgya, akár fontos, és akár következzen abból valamelly kár, akár nem.

49. §.

A' Kémeknek (Spionoknak) büntetése meg-vagyon a' hadi Törvényekben határozva: és erről ítéletet ejteni csak a' hadi Törvény-fűzékhez-is tartozik. Egyébaránt az ollyant, a' ki az Ország'ot el-árrollyá, fogsággal kell meg-büntetni, mellynek idejét, és súllyát a' ki-nyilatkoztatott állapotoknak fontossága, az ennek végbe-

végbe-vitelére közbe-érkezett fortélynak minéműsége, és a' kárnak, melyet az Ország szenvedett, vagy leg-alább szenvedhetett volna, mértéke szerént kell ki-szabni, akkor pedig fokkal meg-súlyosítani, ha a' Gonosztévő, úgy-mint az Országoló Fejedelemnek szolgáltyában álló Tiszt meg-sértette egyszer 's mind hivatallyának, mellynek vífelésében a' Fejedelemnek esküdt hívséget ígirt, egy valóságos, és nála tudva volt kötelességét.

50. §.

Pártütésnek, és Zendülésnek ítéltetik: a' több személyeknek minden önként, és a' végre tett öfzve-tsoportozása, hogy Fellyebbvalóiknak erővel ellent-állyanak, akármelly szándékból történnyen azután az ilyen ellenkezés, abból-e', hogy a' Fellyebbvalóktól valamit kifajtollyanak, vagy hogy magokat valamelly fel-adatott kötelességnek végzésétől meg-szabadítsák, vagy pedig, hogy a' Fellyebbvalóktól tett akárminémű Rendelést semmivé tegyék. *Pártütésnek, és Zendülésnek* kell ezt nézni mindenkor, akár egyenesen a' Fellyebbvalónak személye

fzeméllye ellen történnyen az erőszak-tétel, akár egy más olyan Tisztviselő, és alábbvaló szolgálta ellen, a' ki a' fellyebbvalói rendelkezések végbevitelére vagyon rendelve. Mire nézve ebbe a' vétekbe esnek azok a' Jobbágyságok-is, a' kik Földes, vagy Falubéli Uraságaik, Tisztartók, Törvény-szolgáltató Fellyebbvalók, vagy ezeknek Tisztjei ellen, úgy szinte a' Községek, mellyek Előjárók ellen csoportokra verik magokat a' végre, hogy ellent-állanak.

51. §.

Társaknak, és Részeseknek kell itélni ebben a' vétekben mind azokat, a' kik a' gyülekezeteket, mellyekben az ilyen Zendülésről tanátskozások tartattak, házaikban meg-szenvedtek, a' kik a' Községeket a' Zendülésre izgatták, vagy arra tanácsokat adtak, vagy a' kik az ilyen igyekezeteket tudván, a' Fellyebbvalóknak meg-jelenteni el-mulatták.

52. §.

Úgy kell még azokkal-is bánni, mint *Részesekkel*, a' kik az olyan csoportozásra, mellyről

ről az ellent-állásnak tzeilyát tudták, el-hagyták magokat tsábítani, és a' mellett azután meg-maradtak: noha ellenek meg-nem lehet mutatni, hogy a' pártütöket segíteni akarták, vagy valóban végbe-vitt tselekedettel segítettek-is.

53. §.

Valaki a' pártütésre, vagy zendülésre el-hadgya magát tsábítani, veszedelembe ejti életét, ha a' dolog annyira megy, hogy az öszve tsoportozott Pártütöket nyilvánvaló erővel kell el-fzélyesztteni. Ennél a' véteknél vagy az Álló Ítéletnek helye: 's a' véteknél, és a' Vétkezőnek külömbféle tekintetei szerint mindennemű büntetések lehet az ellen szabni. *A' véteknél részéről* tekintetbe kell venni a' meszszebb ki-látó szándéknak kissébb, vagy nagyobb gonofzságát, az igyekezetnek, és az ennek végbe-vitelére választott módoknak veszedelmességét, az abból származott követkevezéseknek fontoságát: a' *Gonofztévőnek részéről* pedig a' részesülésnek, és a' valóban meg-mutatott tehetőségnek garáditsát. A' gonofzságnak, és a' nyilvánvaló veszedelmességnek

nek leg-főbb garáditsánál az Orgazdákat, jószágaiknak el-foglalása után, mellyek ebben az esetben a' talám fen maradó gyermekeknek tekintete nélkül egészen az Országra vízfíza-esnek, a' halálnak büntetésére kell ítélni.

54. §.

A' ki több öszve-gyűjtött emberekkel másnak vidékébe, házába, szállásába erőszakosan bé-hat, és ott annak személynén, birtokán, vagy jószágán erőszakot tesz, a' nyilvánvaló erőszak-tételnek vétkébe esik, még akkor-is, ha ezt talám csak abból a' szándékból tselekedte, hogy némelly képzeltt jussait rajta meg-kereffé.

55. §.

A' nyilvánvaló erőszak-tételnek büntetése az első garáditsi ideig való, de kemény fogság, és nyilvánvaló munka. Annak pedig, a' kin az ilyen erőszak történt, semmiképen meg-nem rontya ez a' főben-járó büntetés arra való jussát, hogy elégtételt kérjen, és a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg-kereffé.

56. §.

56. §.

Az-is a' nyilvánvaló erőszak-tételnek vétkével terheli-meg magát, a' ki a' Bírónak, Fellyebbvalójának, vagy az ettől a' hivatal dolgában küldetett követnek, következendöképen az-is, a' ki egy Strázsának, vagy egy fellyebbvalói parantsolatot végbe-vivő Poroszlónak erőszakos kézzel ellent-áll, még akkor is, ha az ellenkezésből semmi sebesítés nem következett.

57. §.

Az ilyen Gonosztévőt az első garáditsi ideig-való, de kemény fogságra kell ítélni. És ha az erőszak, mellyel az ellenkezésre élt, súlyos, vagy épen sérelemmel, vagy sebesítéssel vőlt öszve-kaptsolva, akkor ötöt a' második garáditsi ideig-való, de kemény fogsággal kell meg-büntetni.

58. §.

A' ki valamelly hivatalban a' reá bízattott hatalmat, és tekintetét arra fordíttya, hogy valakinek jó hírét, és nevét, vagy jószágát sérelemmel illelse, vagy néki más egyéb igazság-

igazságtalan móddal kárt okozzon: hogy magának az által hasznot, és nyereséget szerezzen: vagy hogy valakit egy gonosz szándék-
nak, vagy egy harmadiknak ártalmas tselekedetnek végbe-vitelére fegítsen, *a' fellyebbvalói hatalommal való visszsa-élésnek* vétkével terheli-meg magát.

59. §.

Ebbe a' vétekbe esik az olyan Bíró-is, a' ki az ajándékok, vagy egyébképen a' rendetlen indulatok, és mellék-tekintetek által arra hagyja magát bírni, hogy a' rendszerint-való törvény-szolgáltatást meg-változtassa, hogy valakitől a' hozzá tartozó jutt meg-tagadgya, vagy hogy egy nyilvánvalóképen igazságtalan ítéletet ejtsen.

60. §.

Ennek a' véteknek büntetése az első gará-ditsi tartós kemény fogság, és nyilvánvaló munka. Ezt a' büntetést a' szégyen-állásra való ki-tétel, és a' Gonosztévőnek nyilvánvaló ki-hírefztelése által kell meg-súlyosítani.

61. §.

61. §.

Részeseülni ítéltessenek ebben a' vétekben azok, a' kik a' Bírót, vagy a' Fellyebbvalóságot ígéretnek, vagy valóságos, és akár egyenesen, akár egyébképen által-adatott ajándékok, vagy más egyéb törvénytelen módok által arra bírni keresik, hogy fellyebbvalói hivatallyával vissza-éllyen, akár azután szerezés ki-menetele légyen ennek az igyekezetnek, akár nem: akár önnön hasznokat keressék, akár más harmadikét.

62. §.

Ennek a' véteknek büntetése az első garázditsi ideig-való gyengébb fogság, és nyilvánvaló munka. Ezt azomban a' körül-álló dolgok szerezént meg is lehet súlyosítani.

63. §.

Az, ki a' nyilvánvaló papirosokat, melyek vagy magokban kész pénzt érnek, vagy melyekre a' nyilvánvaló tárházak kész pénzt fizetni kötelesek, követni mérészli, akár végbe-mennyen igyekezete, akár nem, akár

C

még

meg - károsíttatón általa valamelyik tár-
ház, vagy más harmadik, akár nem, és a'
meg hamisíttatott papiros akár egy nyilván-
való hazai, akár pedig egy idegen Országnek
tárházát illelfe, a' nyilvánvaló papirosok' meg-
hamisításának vétkével terheli-meg magát.

64. §.

Ebbe a' vétekbe esnek azok is, a' kik a'
nyilvánvaló papirosokat, melyek magokban
igazak, nagyobbra változtatván a' fommát,
melly helyett eredetiképen ki-vóltak adva,
meg-hamisíttya: akár könnyű, akár nehéz lé-
gyen meg-esmérni a' hamisítást, és a' fommá-
nak változtatásából akár következett valósá-
gos károsítás, akár nem.

65. §.

Erre a' vétekre a' 63. §nak esetében a' má-
sodik garáditsi hoszfzas, a' 64. §nak esetében
pedig a' második garáditsi tartós kemény fog-
ság, vagy a' fogság rendeltetik nyilvánvaló
nehéz munkával. Azokban az esetekben, hol
fontofabb, és különös figyelmetességre méltó
környül-álló dolgok adgyák elő magokat, meg-
kell

kell a' büntetést a' szégyen-állásra való ki-tétel, és a' nyilvánvaló páltázás által súlyosítani.

66. §.

Részek ebben a' vétekben azok, a' kik a' nyilvánvaló papirokokon lenni szokott alá-írásokat követik, hamis tzmereket metsz-
nek, papiroft, kölűket, betű-öntésre való formákat, betűket, préseket, vagy *akármit* egyebet tsinálnak, a' mi a' nyilvánvaló papiro-
koknak hamisítására szolgálhat, és ezeket a' Hamisítóknak a' hamisításnak elő-mozdítására *tudván* által-adgyák, vagy velek a' nyilvánva-
ló papirokoknak hamisításában *akármiképen* öszve-munkálkodnak.

67. §.

Az öszve-munkálkodásnak büntetése ugyan az, melly már a' 65dik §ban meg-határozta-
tott.

68. §.

Pénz-hamisítónak az ítéltetik, a' ki az Or-
szágló Fejedelemnek engedelve nélkül az or-
szágbélihez, vagy az Örökös Tartományokban
járó külsőhöz hasonló pénzt ver, még akkor-is

ha jóságára, és mértékére nézve az igaz pénzzel fel-ér, vagy azt talám fellyül is haladgya.

69. §.

A pénz-hamisításnak büntetése az első garádtsi ideig-való, de kemény fogság, és nyilvánvaló munka.

70. §.

Pénz-hamisító az-is, a' ki a' Tsászfári, vagy az örökös Tartományokban járó külső pénznek hasonlatosságára vagy igaz értzből könnyebbet, vagy alábbvalóból épen rosszszat ver, vagy másféle fortéllyal a' rossz pénzt a' jóhoz hasonlónvá teszi.

71. §.

Ennek a' véteknek büntetése a' második garádtsi tartós, vagy kemény fogság, vagy nyilvánvaló munka.

72. §.

Azok ebben a' vétekben *részese*k, a' kik tulajdonképen pénz-verésre szolgáló akárminémű eszközöket tsinálnak, a' kik azokat a' hamis

mis pénz verésre *tudván* meg-fszerzik, vagy a' pénznek hamisítására *akármiképen* öszve - fe-gítenek.

73. §.

A' pénz-hamisításban való részesülésnek büntetése az első garádictsi tartós kemény fog-ság, és nyilvánvaló munka.

74. §.

Úgy kell azokkal is bánni, mint Pénz-ba-misítókka, a' kik az országbéli, vagy külső pénznek belső betsét, és tulajdonképen való árrát, melly fzerént verettetett, akármelly móddal meg-fogyasztyák.

75. §.

Ennek a' véteknak büntetése az első garádictsi tartós kemény fogság, és nyilvánvaló munka.

76. §.

A' ki valakinek, kit a' Fellyebbvalóság fogságba tett, meg-könnyebbíti segítségével az el-fzőkéft, hogy a' tömlötzből tudni-illik, vagy az Örzöknek kezeiből fortély, vagy erő-

szak által ki szabadúlhaflon, főben-járó vételkedel terheli meg magát, minden külömbfég nélkül, akár olyan Rabnak adgyon fegítséget, a' ki még tsak a' bírói vizsgálás alatt vagyon, következendöképen még bűnösnek nem esmér-tetett, akár pedig olyannak, a' ki már meg-ítéltettvén, a' tömlöztben őriztetik.

77. §.

Ha az el-fzökésre való fegítség egyenesen magától adattna a' Fellyebb-valóságtól, vagy máftól ugyan, de ennek akarattyával, engedelmével, vagy úgy, hogy ő leg-alább erre alkalmatofságot engedett, akkor ennek a' véteknek büntetése ideig-való, de kemény fog-ság, és a' második garáditsi akkor, ha a' fegétség olyan Gonofztévőknek, a' kik az Or-fszág ellen vétettek, Gyilkofoknak, Rablók-nak, vagy Gyűjtogatóknak adatott. Az ilyen Törvényfzegő meg-fofztatik egyfzer 's mind gyakorlásától annak a' fellyebbvalói hatalom-nak, melly talám a' hozzá tartozó jófzágnak birtokához vagyon függefztve, mind addig, még annak birtokában meg-marad. Ezt a' bűn-tetést a' nyilvánvaló ki-hírefzteféffel kell meg-súlyosítani.

§. 78.

78. §.

Ha az el-fzökésre való segítségét a' Fel-lyebbvalóságnak tudta nélkül egy az annak Tisztjei, vagy ama' szolgák közzül adna, a' kik tulajdonképen a' Raboknak őrzésére vagynak rendelve, akkor a' Törvényfzegőt az első garáditsi ideig-való kemény, és nyilvánvaló munkával kell meg-büntetni.

79. §.

Ha az el-fzökésre való segítségét egy olyan adgya, a' ki ez által meg-nem sérti egy-fzer 's mind a' reá bízattatott hívatalt, az illyent az első garáditsi ideig-való, de gyengébb fogsággal, és nyilvánvaló munkával kell meg-büntetni.

80. §.

A' Rab, a' ki szabadságát erőszakkal keresi, fenyítteffen-meg verésekkel, és terhelteffen-meg nehezebb vasakkal. Ha fortély, vagy erőszak által valóban végbe-vitte szabadságát, tsupán csak az el-fzökés miatt, a' talám el-követett új vétkeknek tekintetén kívül, mel-

lyek miatt különösen meg-kell néki íteltetni, súlyosíttasson-meg előbbeni büntetése, még annak ideje tartani fog, bűjtölésekkel, verésekkel, nehezebb vasakkal, és a' mint a' környűl álló dolgok meg-kívánnják, a' szorosabb le-lá-ntzolásfál-is.

81. §.

A' ki egy láthatóképen meg-béllyegeztett, a' fogságból, vagy a' büntetés alól kiszabadultt, vagy egy más egyébb főben-járó Gonosztévőt, a' kit olyannak esmér, tudván *el-titkol* lakásában, vagy a' ki az illyennek, noha nem titkos, de csak ideig-való oltalom helyet ad-is, a' Gonosz-tévők *el-titkolásának* vétkevel terheli-meg magát, meg akkor-is, ha ez által a' véteknek folytatását elő nem mozdította, és így mint Résztes meg-nem terheli magát nagyobb vétekekkel.

82 §.

Ebbe a' vétekbe esik az-is, a' ki a' véteknek tárgyát, példának okáért, egy meg-ölettettnék testét, a' lopott jószágot 's a' t' vagy a' ki a' véteknek végbe-vitelére tulajdonképen szol-
gáló

gáló egynehány eszközöket vagy magánál, vagy más helyen el-titkolva tart.

83. §.

Ebbe a' vétekbe esik végtére még az-is, a' ki a' Gonosztévőnek, kit olyyannak esmér, vagy más ruhába öltöztetvén, vagy egyébkép' esméretlenné tévén ötet, vagy akármelly más móddal segítséget nyújt arra, hogy a' Fellyebbvalóság elől ki-nyilatkozhatatlanúl el-titkolva maradhasson.

84. §.

A' Gonosztévők' el-titkolásának büntetése az el-titkoltatott Gonosztévőnek kissebb, vagy nagyobb veszedelmessége, és ártalmassága fzerént az ideig-való, vagy tartós, a' gyengébb, vagy keményebb fogság, és a' nyilvánvaló munka.

85. §.

Azzal azomban, a' ki Attyafiát a' le-felé, vagy a' fel-felé menő nemzésben, Testvéreit akár egy Atyától, és Anyától, akár pedig tsak egy méhből, vagy tsak egy Atyától valók legyenek, ezeknek hitves Társait, vagy önnön magáét, vagy hitves Társának egy Atyától,

G s

és

és Anyától, vagy csak egy méhből, vagy csak egy Atyától való testvéreit el-titkollya, még akkor-is, ha az el-titkoltatott Gonosztévőt olyannak lenni tudgya, az Atyafiságnak ama' garádjára szerént, mellyben az el-titkoltattal vagyon, gyengébben kell-bánni: de még-is ama' nyilvánvaló fel-tétel (conditio) alatt, hogy az el-titkoló a' véteknek akár végbe-vitelére, akár folytatására az ő részéről leg-kissebbet nem fejtett.

86. §.

A' ki tudva egy Katonát, ki az országló Fejedelemnek zászlójához esküdött, vagy egy a' Fejedelemnek hadi-seregéhez tartozó szolgát reá beszéll a' hadi-szolgálatnak el-hagyására: vagy a' ki ötet, ha még talám magában az el-szököést el-nem tökélettelte, tanátsal, és tselekedettel segéti: vagy ha valaki az olyan szökevényt, a' ki már az el-szököést el-tökélettelte magában, meg-vásárolván tőle hadi ruháját, vagy fegyverét, utat mutatván néki, öltöztet el-változtatván, vagy magát el-titkolván, szállásába bé-fogadván, vagy akármelly egyéb móddal segéti, és így vagy az el-szököést meg-

kön-

könnyebbíti, vagy a' főkevénynek ki-keresését, és fel-találását meg-nehezíti, a' *főkevény katonák' elő-mozdításának* vétkével terheli-meg magát.

87. §.

Ha az, a' ki ezt a' vétket el-követi, a' hadi szolgálatra alkalmas, *minden ki-vétel* (exceptio) *nélkül* vitéssen-el a' hadi szolgálatra a' helyett, a' kinek az el-fzőkésre segítséget adott. Ha pedig a' nem, vagy egy más környűl-álló dolog erre ötet alkalmatlanná teszi, akkor azonkívűl, hogy a' hadi tárházba az egy új katonának elő-állítására ki-adattni szokott költséget duplán le-tenni köteles, az első garáditsi ideig-való gyengébb fogságra ítélteffen. Ezt a' büntetést a' második garáditsi ideig-való fogságra, és nyilvánvaló munkára kell változtatni akkor, ha a' Törvény-fzegő a' hadi tárháznak az említett fizetést le-nem teheti.

88. §.

Miképen kell magát meg-büntetni a' hadi szolgálatból el-fzőkő katonát, meg-vagyon a' hadi törvényekben határozva: és erről ítélet ejteni csak egyedűl a' hadi Törvény-fzekhez is tartozik,

NE-

NEGYEDIK FEJEZET

Az egyenesen az Embernek életét, és testi bátorságát illető vétkekről.

89. §.

A főben-járó vétkek, mellyek egyenesen az Embernek életét, és testi bátorságát illetik, ezek: a) a' közönséges gyilkosság: b) a' latorság: c) a' meg-előzhetetlen gyilkosság (*Meuchelmord, homicidium proditorium*): d) a' bérlett gyilkosság (*Bestellung zum Morde. Assassinium*) e) a' baj-vivás: f) a' méh gyü-mölsnek el-hajtása: g) a' gyermekeknek el-vetése: h) az erőszakos sebesítés: i) az ön-nön magán tett gyilkosi erőszak,

90. §.

Gyilkosságba esik, a' ki *halált szerző* fegy-verrel valamelly emberre rohan, vagy ötet egyébként erőszakkal illeti, úgy, hogy ötet halálosan meg-sebesítse, és a' meg-sebesített-nek

nek halála vagy leg-ottan, vagy valamelly idő-
köz után *a' nélkül*, hogy helyre hozattasson
azomban *egésége*, szükségképen következzen.

91. §.

A' közönséges gyilkosságnak büntetése az
első garáditsi hofzfas kemény fogság.

92. §.

Ha a' közönséges gyilkosság, és annak kö-
vetkezendő nemei által az atyai, anyai, és
gyermeki szeretetnek, a' házassági hívségnek,
és a' 85. §ban meg-nevezett garáditsokra (mel-
lyekhez itt a' Szülőknek, és az Őseknek test-
véreit is oda kell-számlálni) ki-terjedő Atyafi-
ságnak kötele-is meg-sértetik egyszer 's mind,
vagy végtére ama' szorosabb kötelezés-is, melly-
re nézve a' gyilkos a' meg-ölettetetthez tiszte-
lettel vólt köteles viseltetni, akkor a' bünte-
tés a' második garáditsi hofzfas, és kemény
fogságra határoztaffon, sőt még érezhető fe-
nyítékekkel meg-is súlyosította.

93. §.

Az ilyen súlyosítások még akkor-is meg-
történnyenek, ha a' gyilkosságnak mód-
gyából

gyából egy különös kegyetlenség tetszik-ki, és az a' szándék, hogy a' Gyilkos a' meg-ölette-tettnek kefervefőbbé kereste tenni a' halált.

94. §.

Ha a' gyilkosság több Tárfaktól vitetett-végbe, kiki, a' ki arra tudva, és szánt-szándékkal öfzve-munkálkodott, gyilkos gyanánt büntetteffen-meg, akár illetve erőszakos kézzel a' meg-ölettetett személyt, akár nem.

95. §.

A' harag, a' hamarkodás, és a' hirtelenség, a' veszekedés, és a' zendülés fel-nem szabadíttják ugyan általlyában a' gonofztévőt a' gyilkosságnak vétkétől; de a' környül-álló dolgok fzerint meg-lehet még-is az ilyen esetekben a' büntetést gyengíteni.

96. §.

De az ollyant vífzontag, a' ki magát igazságosan védelmezvén, valakit meg-öl, nem lehet gyilkosnak ítélni. A' fzükséges védelmezésnek mentsége azomban tsak akkor talál helyt, ha a' Gyilkos meg-mutattya, vagy ha

a'

a' személyeknek, a' helynek, az időnek körül-álló dolgaiból okosan ki-lehet hozni, hogy a' meg-ölettetett, a' nélkül, hogy erre néki ok adatott volna, olly móddal rohant reá, hogy a' halált-okozó a' meg febesítettéstől, vagy épen a' haláltól méltán félhetett: vagy ha megmutattya, hogy ő az erőszakos védelmezéssel, mellyből ember-társának halála következett, nem más szándékból élt, hanem hogy önnön, vagy felebaráttjának javait, és szabadságát az igazságtalanul reá rohanó ellen meg-oltalmazza, kit ő egyébképen tulajdon febesíttetésének, vagy épen halálának veszedelme nélkül meg-nem alázhatott, és femmiképen hatalma alá nem vethetett volna.

97. §.

Meg-terhelte azomban a' gyilkosságnak vétkével magát, a' ki az embert tsak önnön magának védelmezésében ölte ugyan meg, de az igazságos védelmezésnek határait által-hágta: mivel tudni-illik kár, és veszedelem-nélkül nem tsak a' reá rohanónak meg-ölése által, hanem másképen-is el-kerülhetette volna az erőszakot,

szakot, mellyet szenvedett: vagy mivel a' reá rohanót a' nélkül, hogy ötet meg-öllye, hatalma alá vethette volna: vagy ha az erőszakra, melly ellen azután magát védelmeznie kellett, *egyenesen* maga adott okot, 's alkalmatosságot. Az ilyen esetekben mindazáltal még-is csak az ideig-való fogságnak, és az első garádsi nyilvánvaló munkának büntetése fog ki-szabattatni, mellyet meg-súlyosítani-is lehet, ha a' különös figyelmetességre méltó körül-álló dolgok meg-kívánnák.

98. §.

A' ki valami emberre rohanván, meg-öli ötet abból a' szándékból, hogy a' meg-ölettettnek tulajdon, vagy másnak ugyan, de az ő gondviselésére, és őrzésére bízattatott javait el-ragadgya, a' latorságnak vétkével terheli-meg magát: akár hol rohannyon reá, a' nyilvánvaló úton-e', vagy a' meg-ölettettnek házában, lakásában, vagy egy szempillantásig való maradásának helyén:

99. §.

A' latorságnak büntetése a' második garádsi hofzszas leg-súlyosabb fogság: csak hogy
akkor,

akkor, ha különös kegyetlenség tetfzik - ki a' gyilkosságnak módgyából, a' leg-súlyosabb fog-ság helyett a' le-lántzolás-t kell rendelni.

100. §.

A' meg-előzhetetlen gyilkosságnak vétké-vel terheli meg magát, a' ki tettetéssel, és ál-noksággal, fegyver, vagy méreg-által olly móddal ölte-meg az embert, melly a' meg-ölet-tettnek az őrizkedésre, és magának védelme-zésére semmiféle módot nem engedett.

101. §.

A' meg-előzhetetlen gyilkosságnak bünte-tése a' második garáditsi hoszfzas le-lántzolás.

102. §.

A' ki édesgetésekkel, ígéretekkel, ajándé-kokkal, fenyegetésekkel, hatalommal, vagy akár-melly egyéb ki-gondolható módokkal arra keres bírni valakit, hogy egy harmadikat meg-öllyön, a' bérlett gyilkosságnak vétkével ter-heli-meg magát. Akár azután fel-vállaltatott az ilyen bérlet, akár nem: és akár valóban meg-történt az el-tökéltetett reá-rohanás, vagy gyilkosság, akár nem.

D

103. §.

103. §.

Tsak büntetésében ennek a' véteknek kell tenni különbséget. Ha a' bérlet tellyességgel fel-nem vállaltatott, vagy ha ez fel-vállaltatott ugyan, de a' meg-ölettetendőre való rohanás végbe nem vitetett, akkor a' Gonosztévőt a' második garáditsi ideig-való, de kemény fogságra, és nyilvánvaló munkára kell ítélni. Ha pedig a' meg-ölettetendőre való bérlett rohanás meg-történt ugyan, de a' gyilkosság még-is meg nem esett, akkor a' Gonosztévőt az első garáditsi tartós kemény fogságra, és nyilvánvaló munkára kell ítélni. Ha végtére a' bérlett gyilkosság *valóban* meg-történt, akkor a' Gonosztévőt a' Gyilkosnak büntetésével kell illetni.

104. §.

Ha az olyan között, a' ki a' gyilkosságot bérlette, és a' között, a' ki ellen bérletetett, fel-találtattnak a' 92. §ban meg-írt kötelezések, hasonlóképen kell itt-is minden esetben a' büntetést meg-súlyosítani.

105. §.

105. §.

A' baj-vívásnak vétkével terheli-meg magát, a' ki valakit *halált-szerző* fegyverrel különös bajra hív, akármi légyen a' ki-hívásnak oka. Mert tekintete a' nyilvánvaló Törvényeknek, és a' Törvényfszolgáltatásnak, melyek minden embert, a' ki meg-sértetett, annak jószágát, és betsületét akárki ellen, a' ki azt meg-sérti, oltalmokba veszik, 's védelmezik; a' közönséges rendtartásnak azonkívül, nyugodalomnak, és bátorságnak fenn-tartása meg-nem engedik, hogy egy magányos polgár fegyveres kézzel maga magának elégtételt szerezzen, és önnön úgy, mint ellenségének, és polgár társának életét veszedelembbe ejtse.

106. §.

Ez a' vétek valamint a' bajra hívónak, úgy a' hívattatottnak részéről-is végbe-vitettettnek ítéltetik *leg-ottan*, ha halált-szerző fegyverrel a' bajra ki-állottak, akár következt azután abból gyilkosság, vagy tsak sebesítés-is, akár egy sem a' kettő között.

107. §.

Ha a' baj-vívók között valamelyik el-esik, akkor azzal, a' ki életben maradott, ha ő volt a' bajra hívó, úgy kell bánni, mint más közönséges gyilkossal. Ha pedig az, a' ki életben marad, a' bajra hívattatott, akkor ötlet első garáditsi tartós kemény fogsággal, és nyilvánvaló munkával kell meg-büntetni.

108. §.

A' meg-ölettetett Özvegyének, és Gyermekeinek, akár a' bajra-hívó, akár a' bajra-hívattatott legyen, a' ki el-esett, vagyon az ellen, a' ki életben maradott, jussok, a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg keresni.

109. §.

Ha a' Baj-vívók között kiki életben marad, a' bajra-hívót első garáditsi ideig-való, de kemény fogsággal, és nyilvánvaló munkával, azt pedig, a' ki bajra-hívattatott, első garáditsi ideig-való, de gyengébb fogsággal kell meg-büntetni.

110. §.

III. §.

Részes Társak ebben a' vétekben, a) a' kik a' baj-vívásnál mint segítők, vagy, a' mint neveztettni szoktak, mint *Secundánfok* egyikért a' Baj-vívók között meg-jelennek.

b) A' kik a' bajra való ki-hívást, vagy annak fel-vállalását akármiképen elő-mozdították: már *azok-is*, a' kik meg-vetéssel fenyegették, vagy illették az ollyant, a' ki a' Törvényekhez hív lévén a' bajra-való ki-hívást el-akarta mel-lőzni.

III. §.

Azoknak büntetése, a' kik a' baj-vívásban részes Társak első garáditsi gyengébb fogság, melyet a' Segítőkre nézve hosszabb időre kell ki-terjesztteni.

III. §.

Az Afzfzonyi személy, a' ki tudván, hogy terhes, kézfakartva akárminémű tselekedetet vísz végbe, melly méhének gyümölsét el-hajthattya, vagy azt, hogy a' gyermek halt-tan jöjjön a' világra, okozhattya, főben-járó

D 3

vétek-

vétekbe esik, akármilégyen törvényszegésének indító oka.

113. §.

A' méh-gyümöls el-hajtásának büntetése az első garáditsi ideig-való, de kemény fogság, és nyilvánvaló munka. Ezt a' büntetést a' ház-as személyekben mindenkor meg-kell súlyosítani.

114. §.

Részes Társak ebben a' vétekben, a' kik a' méh-gyümölsnek el-hajtására módokat tanátsolnak, az ilyeneket e' *végre* meg-szerzik, vagy egyébaránt *akármelly móddal azt tudva* elő-mozdították. Ez a' részesülés akár az Afz-fzonyi személynek akarattyával történnyen, akár a' nélkül.

115. §.

Azoknak büntetése, a' kik ebben a' vétekben részesülnek, első garáditsi ideig-való gyengébb fogság, és nyilvánvaló munka. Ezt azomban meg-kell súlyosítani, ha meg-bizonyíttatik, hogy a' *Részesülő* az el-hajtatott gyermeknek Attya volt.

116. §.

116. §.

A' ki egy eleven gyermeket olly nyom-ban, mellyben életének fen-tartására nintsen elegendő tehetsége, el-vet a' végre, hogy a' halálnak veszedelmére ki-tegye, vagy hogy tsak a' történetnek hagygya-is szabadítását, a' *gyermek' veszedelmes el-vetésének* vétkével ter-heli-meg magát, akármelly szándékból tse-lekdedte légyen ezt a' törvényteleniséget, és min-den külömbség nélkül, akár valóban meg-tör-tént az el-vetett gyermeknek halála, akár nem.

117. §.

a) Ha az el-vetés egy magányos, és az embereknek *szokott* látogatásától távúl-lévő helyen történt, vagy ha az el-vetett gyer-mek úgy el-volt rejtve, hogy azt a' mellette el-menők nem könnyen láthatták-meg, vagy hogy sírását hallani vagy lehetetlen volt, vagy leg-alább igen nehéz.

b) Ha a' gyermeket az vetette-el, a' ki a' *természeti*, vagy a' *polgári* törvényektől arra köteleztetett, hogy az el-vetett gyermek-nek táplálásáról 's meg-tartásáról szorgalmatos-kodgyon.

D 4

c)

c) Ha az el-vettetett gyermeknek halála, minekelőtte fel-találtatott, valóban megtörtént, és úgy, hogy erre az el-vetés adott okot, akkor ennek a véteknek büntetése a két első esetekben az első garáditsi, az utolsó esetben pedig a második garáditsi tartós, és kemény fogság, melyet még a közbe-jött gonofzságnak garáditsa szerént meg-is kell súlyosítani.

118. §.

Ha pedig az el-vetés egy az emberektől közönségesen meg-látogattatni szokott helyen történt, és úgy, hogy a gyermek fel-találtatásának szükségképen következni kellett, vagy azt leg-alább *mindenképen* reményleni lehetett, akkor ennek a véteknek büntetése az első garáditsi ideig-való gyengébb fogság, és nyilvánvaló munka.

119. §.

Főben-járó vétekbe esett az-is, a ki haragból, bofzszú-állásból, ellenkezésből, nyereségre való vagyódásból, vagy más egyéb gonofz szándékból valakit *erőszakos kézzel* illetett, úgy,

úgy, hogy az, a' kire rohant, meg-nem halt ugyan, de súlyosan meg-febesíttetett.

120. §.

Ennek a' véteknek büntetése a' közbe-érkezett gonofzságnak, és erőszaknak, és az abból származott sérelemnek garáditsai szerént az első garáditsi ideig-való kemény, vagy gyengébb fogság. Tsak, ha a' feb az életet veszedelembe ejti, vagy maga után az egétségnek örök veszteségét vonnya, vagy ha egyébaránt a' gonofzságnak különös garáditsa érkezik közbe, ezekben az esetekben rendeltetik büntetésül az ideig-való fogságnak második garáditsa. Annak, a' ki meg-febesíttetett, elégtételt kell minden esetben adni, és valamint néki, úgy Hitveésének, és Gyermekeinek-is fenn-marad arra való jussok, hogy a' kárnak helyre-hozattatását meg-keressék, ha nékik a' febesítés vagy a' táplálásnak meg-szerzésére nézve ártott, vagy egyébaránt akármiképen kárt okozott.

121. §.

A' ki valakinek tagjait gonosz szándékból meg-tsonkítja, noha ez talám annak kérésére történne, a' ki meg-tsonkíttatik, főben-járó vétekekkel terheli-meg magát.

122. §.

Ennek büntetése az első garáditsi ideig-való kemény fogság, és nyilvánvaló munka. Ezt a' büntetést a' közbe-érkezett erőszakra, és a' nagyobb sérelemre nézve meg-kell súlyosítani. Annak, a' ki meg-tsonkíttatott, ha ez nem az ő kérésére történt, úgy színte Hít-vesének, és Gyermekének is fenn-marad arra-való jussok, hogy az elégtételt, és a' kárnak helyre-hozattatását meg-kerefsék.

123. §.

A' maga-ölés az, ha valaki magát erőszakos, és a' halált elő-mozdító tselekedet által meg-fosztja életétől ollyankor, midőn rajta az észlelőségnek, vagy egy ollyan betegségnek, melly az észfel való élést meg-gátollya, leg-kisebb jelét észre nem lehetett venni. Az ollyannak

ollyannak testét, a' ki magát meg-ölte, ha vagy leg-ottan, vagy a' *töredelmességnek jelei nélkül* meg-halt, a' hóhér takarítsa a' földbe. Ha pedig a' tselekedet, és az abból származott halál között töredelmességet mutatott, tsak a' szokott temető-helytől tiltásson-el teste, és áfattasson el a' földbe minden pompa!, és kísérés nélkül.

124. §.

Ha valaki azért ölte-meg magát, hogy egy el-követett véteknek büntetésétől, mellytől félt vala, meg-szabadúljon, akkor az ilyen gyilkosnak neve, és vétke, a' mennyire ez törvényesen meg-fog bizonyíttatni, függesztessen-fel az akasztó-fára, és hírefzteltesse ki mindenütt.

125. §.

Ha valaki meg-akarta ugyan magát ölni, de az ő akarattya, és öfzve-munkálkodása nélkül tsak történetképen, vagy más egyéb akárminémű okokra nézve végbe nem ment mégis a' gyilkosság, akkor a' Gonosztévő akár meg-febesítette magát, akár nem, a' tömlőtze

be

be téteffen, a' hol, minekutánna néki az önnön maga ellen való dühösködése lehetetlenné tétetik, bizonytalan időre mind addig megmaradgyon, még a' felől, hogy önnön magának fenn-tartása olly kötelesség, mellyel Istennek, az Országnak, és magának tartozik, oktatást vévén, töredelmességet nem mutat, és jobbulását nem reménylteti.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Az egyenesen az Embernek betsületét, és szabadságát illető vétkekről.

126. §.

A' vétkek, mellyek másnak betsületét, és szabadságát illetik, ezek: a) A' patvarkodás (*Verleumdung*, *Calumniatio*) b) az erőszakos szeplősítés: c) az ember-lopás: d) az Afiszonyi személynek erőszakos el-ragadása: e) a' törvénytelen tömlöztözés.

127. §.

127. §.

A' patvarkodással, úgymint főben-járó vétetekkel terheli-meg magát, a' ki valakit abból a' gonosz szándékból, hogy néki kárt okozzon, hogy tőle a' hasznokat, melyeket várhatott volna, el-idegenítse, hogy jufsát meg sértse, vagy más egyéb boszszúsággal illelfe, egy gonofságról, vagy törvénnyel ellenkező tselekedetről vádol: ki-vévén, ha a' törvényes Fellyebbvalóság előtt meg-jelenik, mint annak vádolója, a' kinek a' törvény-szegést tulajdonítja.

128. §.

Ebbe a' vétetekbe esik az olyan is, a' ki a' törvényes Fellyebbvalóság előtt meg-jelent ugyan, és valakit egy gonofságról, vagy törvénytelen tselekedetről bé-vádolt, de se vádolásának valóságát meg-nem mutathattya, sem annak *elegendő okát* nem adhattya.

129. §.

Ha a' patvarkodás arra nézve, a' ki hamisan vádoltatott, minden következés, és károsítás nélkül volt, akkor ennek büntetése az
első

első garáditsi ideig-való gyengébb fogság, és nyilvánvaló munka, melyet veréssel-is meg lehet súlyosítani. Ha pedig a' vádoltatott ez által kárt szenvedett, vagy a' patvarkodás gonosz szándékból történt, akkor ennek büntetése az első garáditsi ideig-való kemény fogság, nyilvánvaló munka, és a' patvarkodónak nyilvánvaló ki-hírefztelése. A' hírefztelést azomban olly őrizkedéssel kell végbe-vinni, hogy a' hamis vádolás a' vádoltattnak kárával még jobban ki-ne terjedgyen, vagy annak emlékezete meg-ne újíttasson. Meg-kell hoszszabbítani, vagy súlyosítani a' büntetést a' közbe-érkezett gonofzságnak, és az okoztatott kárnak mértéke szerént, és annál inkább, mennél súlyosabban meg-sértetett általa az Atyafiságnak kötele, vagy a' tiszteletnek kötelefsége a' 92. §. szerént. A' meg-gyaláztatottnak mindenkor fenn-marad arra való jussa, hogy az elégtételt, és a' kárnak helyre-hozattatását meg-kereffe.

130. §.

Az követ-el erőszakos szeplősítést, a' ki valamelly Afiszonyi ízemélyt abból a' gyalázatos

tos szándékból, hogy testével vízfőz-éllyen, vagy erőszakosan meg-kötözvén, vagy gonoltságának segítői által, meg-foszt minden arra való tehetségtől, hogy törvénytelen indulatjának ellent-álhasson, és így ötet az ilyen erőszakos állapotban valósággal meg-is szeplősíti.

131. §.

Ezzel a' vétekekkel terheli-meg-magát az-is, a' ki az Afiszonyi személynek halált-szerző fegyvereket mutatván, és ötet azokkal fenyegetvén, arra kényszeríti, hogy szeplősíttetését meg-fzenvedgye.

132. §.

Az erőszakos szeplősítésnek büntetése az első garáditsi tartós kemény fogság, és nyilvánvaló munka, mellyet a' tett erőszaknak garáditsai, vagy a' meg-szeplősíttettnek okoztatott kárnak mértéke szerént meg-kell súlyosítani. Azonkívül, hogy a' meg-bánratott Afiszonyi személynek fenn-marad arra való jussa, hogy az elégtételt, és a' kárnak helyre hoztatását meg-keresse, arra-is kell a' szeplősítőt ítélni,

ítélni, hogy néki, a' mennyire jövedelmeiből ki-telhetik, adakozó táplálást adgyon.

133. §.

Az erőszakos szeplősítésre adatott *segítség*et a' második garádsi ideig-való kemény fog-sággal, és nyilvánvaló munkával meg-büntetni, és ezt a' büntetést, ha a' környűl-álló dolgok meg-kívánnják, veréssel is meg-kell súlyosítani. A' segítők egy ilyen erőszakos szeplősítésnél szinte úgy kötelesek a' meg-bántatott Afzszonyi személynek eleget tenni, kárát helyre-hozni, és táplálást adni, ha erre a' szeplősítőnek jövedelmei elegendők nem volnának.

134. §.

A' ki a' törvényes Fellyebbvalóságnak tudtta, és akarattya nélkül egy az Országnak határai között tartózkodó embert fortéllyal, vagy erővel maga hatalma alá vet, a' végre, hogy ötöt akarattya ellen egy idegen Országnak, egy külső, vagy az Országban egy törvénytelen hatalomnak által-adgya, az *ember lo-pásznak* vétkével terheli-meg magát.

§. 135.

135. §.

Az ember-lopásnak büntetése az első gará-ditsi hoszfzas kemény fogság, mellyet, ha a' tolvaj hazafi, meg-kell súlyosítani.

136. §.

Ebbe a' vétekbe esik az-is, a' ki az Ország-nak határai között egy idegen országnak szá-mára Katonákat, vagy lakosokat *fogad*, noha erre nézve se fortéllyal nem él, sem erővel, és ha annak az országnak hazafia volna is, melly-nek ez által szolgál.

137. §.

A' ki egy idegen Országnak számára Ka-tonákat, vagy a' ki egy a' mi hadi seregünk-hez tartozó embert tsak külső lakosnak-is fo-gad, ezt a' hadi törvények szerént kell meg-büntetni: a' miről ítéletet ejteni tsak egyedül a' hadi Törvény-székhez-is tartozik. Ha pe-dig a' fogadás ezeken a' most meg írtt eseteken kívül történik, akkor annak büntetése első ga-ráditsi tartós nyilvánvaló munka, mellyet meg kell súlyosítani, ha a' fogadó hazafi, és a' fo-gadott valóban ki-ment az országból.

E

138. §.

138. §.

Ember lopásnak kell nézni, ha valaki egy kisebb esztendőekben, az Atyának, Tutorának, vagy másnak valakinek gondviselése alatt lévő gyermeket erővel, vagy fortéllyal titkon elragad Attyától, Tutorától, vagy Gondviselőjétől akármelly szándékból, és a' gyermeknek akár kárára vallyon elragadtatása, akár nem.

139. §.

Ha az elragadtatott gyermek semmi sérelemmel nem illettetett, akkor a' ragadományának büntetése az első garáditsi ideig-való gyengébb fogság. Ha pedig ehez a' ragadományhoz más véték-is függesztetett, akkor vagy az erre a' vétékre rendeltt keményebb büntetést meg súlyosítani, vagy a' gyengébb büntetést egy első garáditsi tartós kemény fogsággá, és nyilvánvaló munkává kell változtatni. Ez a' büntetés helyt talál akkor-is, ha a' gyermek abból a' szándékból ragadtatott-el, hogy más Religióra oktattasson, mint sem a' melyben született.

140. §.

140. §.

A' ki egy Afzfzonyi személyt abból a' szándékból, hogy ötet vagy magának, vagy másnak számára a' házaságra, vagy paráznaságra bírja, akarattya ellen erővel, vagy fortéllyal hatalma alá vet, és ötet, viszfzálkodására, és ellenkezésére nem tekintvén, lakó-helyéből el-ragad, az *Afzfzonyi személy erőszakos el-ragadásának* vétkével terheli-meg magát, akár azután el-érje tzéllját, akár nem.

141. §.

Ennek a' véteknek büntetése a' második garáditsi ideig-való kemény fogság, nyilvánvaló munka, és a' Gonosztévőnek ki-híresztelése. Az el-ragadtattnak e' mellett fenn-marad arra való jussa, hogy az elégtételt, és a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg-keresse.

142. §.

Ebbe a' vétekbe esik az-is, a' ki egy Afzfzonyi személyt, a' kiről tudgya, hogy egy törvényes Férjhez tartozik, vagy a' ki az Atyának, Gondviselőnek, vagy másnak törvényes

hatalma alatt vagyon, ezeknek a' hozzá tartozandóknak törvényes hatalma alól az ő akaratyok nélkül el-oroz.

143. §.

Az ilyen ragadománynak büntetése az első garáditsi ideig-való gyengébb fogság, és nyilvánvaló munka, mellynek tulajdonképen való hofzszát, és súllyát ama' környül-álló dolgok szerént kell meg-határozni, mellyek a' tselekedetre alkalmatóságot adtak, vagy azt késtérték, vagy követték.

144. §.

Az erre a' vétekre adatott *segétségnek* büntetése, akár ez azután a' tselekedetnek elő-mozdításából állott, akár pedig el-titkolásából az első garáditsi ideig-való gyengébb fogság.

145. §.

Az, a' kinek a' törvények, és az ország rendtartás szerént fellyebbvalói hatalma, és ebből származó arra való jussa nintsen, hogy a' törvényfolygáltatása alatt lévőket fogságba vethesse,

vethesse, ha valakit akarattya ellen tulajdon hatalmával a' tömlöztbe tesz, ha ötet el-zárva tartya', vagy ötet szabadságának gyakorlásától akármiképen meg-gátollya, akármelly szándékból tselekedgye ezt, főben-járó vétekkel terheli-meg magát.

. 146. §.

Ezt azomban nem kell az olyan tömlöztözésről érteni: a) ha tudni-illik valaki a' Gonosztévőt, a' kire reá esmért, vagy b) az olyant, a' ki a' nyilvánvaló bátorságnak ártalmas, vagy veszedelmes embernek nem ok nélkül íteltetik, mind addig zárva tartya, még ötet a' rend-szerént való Fellyebbvalóságnak által-adhattya: c) vagy ha egy Atya a' kisebb esztendőben lévő Fiát, d) vagy a' Tátor a' gondviselése alatt lévő gyermeket a' házi fenytéknek okáért zárva tartya. Az első két esetekben mindazáltal leg-ottan tudttára kell adni a' dolgot a' Fellyebbvalóságnak. Az utolsó esetekben pedig az ilyen tömlöztözés leg-fellyebb három napnál ne tartson tovább, se meg-ne súlyosíttasson semmi ollyas alkalmatlansággal, mely a' gyermek egészségének árthatna.

147. §.

Büntetése a' törvénytelen, és önnöni hatalomból tett tömlöttözésnek az első garáditsi ideig való gyengébb fogság, melyet csak akkor kell meg-hozfzabbítani, és súlyosítani, ha az, a' ki a' fogságban tartatott, tömlöttözötése miatt kárt szenvedett, vagy ha szabadságának meg-gátolásával más rosz-is öfzve volt kaptsolva. Annak azonkívül, a' ki meg-bántatott, mindenképen fenn-marad arra való jussa, hogy az elégtételt, és a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg-kereffe.

HATODIK FEJEZET.

Az Embernek jószágát, és jussait illető vétkekről.

148. §.

A, másnak jószágát, és jussait illető vétkek:

a) A' szerződésekben való tsalárdság. (*Stelionatus. Trug.*) b) a' telvajság: c) a' ragado-mány:

mány: d) a' gyujtogatás: e) a' kettős házaság.

149. §.

A' szerződési tsalárdságnak vétkébe esik kiki egy általlyában, a' ki akárminémű fortélyokkal. és álnokságokkal idegen jószágot magához vonni, vagy valaki' jószágának, betsületének, szabadságának, vagy jussainak gonosz szándékból ártani akar: akármedly módokkal éllyen erre a' Tsalárd, és akár el-érje tzéllját, akár nem.

150. §.

Különösen pedig az terheli-meg magát az ilyen tsalárdságnak vétkével, a) a' ki hamis tanú-leveleket (*Documenta*, *Urkunden*) ki-gondol; a' ki az idegen kézt követvén, vagy e' nélkül a' Részeknek alá-írásait az ő tudttok nélkül vagy maga fel-teszi, vagy más által fel-teti, vagy a' ki azt, a' mi a' már el-készített igaz tanú-levelekben foglaltatik, azoknak, a' kikhez tartoznak, tudttok, és akarattyok nélkül, és az ő károkkal meg-változtattya, ha példának okáért egészen új kötelezésekert tesz

E 4

azokhoz,

azokhoz, vagy azokat, melyek már meg-tétettek, ki-terjeszti, a' meg-erősített kötelezéseket egészen ki-törli, vagy azokat szűkebb határookra szorította, következendőkép az, a' ki akármiképen azon vagyon, hogy az igazak helyébe hamis tanú-leveleket tehesse, vagy a' ki azoknak értelmét, és azt, a' mit magokban foglalnak, meg-hamisította.

151. §.

b) Azok, a' kik vagy tulajdon, vagy mások' pereikben a' Törvényfőek előtt hamis tanúságot tesznek, vagy valakit arra beféllenek, hogy hamis tanúságot tegyenek; akár ez azután annak, a' ki valakit erre bír, akár másnak hasznára vályyon: akár esküvéssel tetteffémmeg a' hamis tanúság, akár a' nélkül, akár elérjék az ilyen Törvény-szegők tzellyokat, akár nem.

152. §.

c) Azok, a' kik magoknak hamis neveket, méltóságokat, rendeket, és tiztségeket tulajdonítanak, Fejedelmi, vagy Fellyebbvalói parantsola-

rantsolatokat hazudnak, egy idegen jószág. Uraiknak vallyák magokat, vagy magoknak akármelly költsönözött fzin alatt törvénytelen nyereségeket szereznek, valakinek jószágát, betsületét, szabadságát, vagy a' hozzá tartozó jufokat meg - sértik, vagy valakit olyan tselekedetekre bírnak, melyekre a' közbe érkezett el-tsábíttatás nélkül soha nem erefszedett volna.

153. §.

d) A' kik valamelly homályosabb értelmű, a' Religyiói tanítáfoknak tisztább esmérete nélkül szűkölködő, vagy az elő-ítéletektől el-foglaltt embernek együgyűségével, és gyengeségével viszfza-élnek arra, hogy ötet törvénytelen, és olyan tselekedetekre bírják, melyek vagy néki magának, vagy másnak kárára válnak.

154. §.

e) A' Szószóllók, és Ügyészek, (Prókátorok) ha annak a' Résznek kárára, mely perét az ő védelmezésökre bízta, az ellenkező Részfzel közölnek némelly titkokat, melyek

lyek a' pernek fel-vállalása által jöttek tudtokra; vagy ha az ellenkező Rész a' peres íráfoknak el-készítésében, vagy egyébaránt tanátsfal, és tselékedettel azok ellen legítik, a' kiknek védelmezését magokra vállalták.

155. §.

Mivel a' tsalárdságnak az itt meg-nevezett különös eseteiben nintsenek még-elő-zsamlálva ennek a' véteknak minden nemei, és a' tsalárdságnak úttyai valamint a' módokra, úgy a' gonofzságnak garáditsfaira nézve külömbfélek lehetnek, nem könnyen lehet erre a' vétekre, mellynek nagyobb, vagy kisebb büntetethetősége az azt követő környül-álló dolgoktól függ, bizonyos büntetést rendelni. Általlyában a' tartós, vagy ideig-való, a' kemény, vagy gyengébb fogság, és a' nyilván-való munka által kell azt meg-büntetni, úgy hogy e' mellett annak, a' ki meg-tsalattatott, és kárt vallott, fenn-maradgyon arra való jussa, hogy az elégtételt, és a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg-kereffe. De ha a' környül-álló dolgok meg-kívánnják, más kemé-

keményebb büntetést is lehet az ellen szabni. Meg-kell a' büntetést súlyosítani, ha valaki a' tsalárdság által valóban nagy kárt szenvedett, vagy valamelly törvényes haszontól meg-fosztatott; ha a' fortély, mellyel a' Tsalárd élt, olyan volt, hogy azt előre látni, vagy meg-gátolni nem könnyen lehetett; ha a' Gonosztévő már többször is élt az ilyen fortélyokkal, vagy ha az ilyen véték miatt már meg-is büntettetett: ha a' köztte, és a' meg-tsalattatott közt levő szorofabb szövetkezés miatt még a' benne helyeztetett igazságos bizodalommal is vízfzsa-élt: ha egy valóságos, és előtte tudva volt köteletségét annak a' hivatalnak, mellynek tellyesítésében az Országló Fejedelemnek, vagy annak az Úrnak, a' kinek szolgál, esküdt hívséget ígért, meg-sértette: ha a' hamis tanúság esküvéffel is meg-erősített.

156. §.

A' ki az idegen ingó jószágot Birtokosától, vagy Urától tudtta, és akarattya nélkül álnokul el-orozza, *tolvaj*ságot követ-el, melly főben-

főben - járó vétékké válik leg-ottan, ha vagy az akár egyszerre, akár többszörre el-lopott jószágnak árra nem alávaló, az az: ha 25. Rhénesi forintoknak árrát fellyülhaladgya, vagy a' lopott jószágnak árra alább-való ugyan, de a' tolvajságnak módgya a' 160. §ban C-től fogva egész N-ig foglaltt súlyosító környűl álló dolgokkal öszve volt kaptsolva. A' hol tehát e' két tekintetek közzűl az egygyik közbe-érkezik, ott a' tolvajság főben-járáó véték, annak tekintete nélkül: ha a' jószágnak őrzésében alább-hagyó Birtokosnak gondatlansága nem adott-e vallyon a' tolvajságra alkalmatóságot, vagy azt leg-alább nem tette-e könnyebbnek? és ha a' lopott jószágnak visszfa-állítása meg-történt-e, 's ha helyre-hozattatott-e annak kára, a' kitől a' jószág el-oroztatott. Tsak akkor, ha a' Tolvaj, minnelötte törvényesen ki-tudódott, önkínt visszfa adta az el-lopott jószágot, nem főben-járáó véték többé a' tolvajság, kivéven, ha talám az, a' kitől a' jószág el-oroztatott, éppen azért, mivel az el-lopott jószág nélkül szűkölködött, több, mint 25. forintokat érő kárt szenvedett.

157. §.

Tolvajságba esik az is, a' ki az ő gondviseelésére, 's őrzésére bízattatott, vagy néki a' végre, hogy el-adgya, vagy ki-dolgozza, által adatott jószágot, vagy annak részét vízfza nem adgya, 's magának tulajdoníttya.

158. §.

Úgy színte Tolvajnak kell nézni azt is, a' ki a' törvényes Hitelezők (*Creditores*) elől jószágának, mellyből azokat ki kellene fizetni, valamelly részét el-titkollya, el-halgattya, vagy azt tőlök akármiképpen el-vonnya.

159. §.

Az olyan tolvajságnak büntetése, melly a' környül-álló dolgoktól meg-nem súlyosítottik, az első garáditsi ideig-való kemény fogóság, és nyilván-való munka.

160. §.

HA pedig a' tolvajság a) valamelly tseleedtől vitetett-végbe, a' ki Urát, vagy Aszfzonyát meg-lopta: b) vagy egy Kéz-míves-től vagy Napfzámostól, a' ki valamit Mestertől,

rétől, vagy attól el-orozott', a' ki ötet a' munkára meg-fogadta: c) ha éjjel történt: d) egy el-zártt jószágon, vagy egy kö-fallal, sövénnel, vagy más-kint bé-kerítettett erdőben: e) több tolvaj-társakkal: f) az égésnek, g) a' hajó-törésnek, vagy a' víz-áradásnak alkalmatosságával: h) az uralkodó döghalálnak idején: i) vagy éppen akkor, midőn az el-lopott jószágnak Ura valamelly súlyos nyomorúság miatt alkalmatlanabb volt arra, hogy jószágát meg-örizze: k) ha egy olyan helyen történt, melly Istennek vagyon fel-szentelve: l) ha a' jószág' Urának vagy azért, mivel kevesebb jövedelmekkel bír, vagy m) mivel az el-lopott jószág igen drága, nagy kár okoztatott: n) vagy ha végtére az követte-el a' tolvajságot, a' kinek az el-lopott jószág, akár az országló Fejedelemé légyen, akár más magányos emberé, esküdt, vagy olyan hívségére volt bízva mellyel hivatallya szerint tartozott. Mind ezeknek a' tolvajságoknak büntetése a' második garáditsi ideig-való fog-ság, és nyilván-való munka: ott pedig az első garáditsi tartós, a' hol az a. b. c. f. g. h. i. és n)

és n. alatt meg nevezett súlyosító környül-
álló dolgok közbe-érkeznének.

161. §.

NOHA a' Tolvaj nyilvánvalóképpen meg-
büntettetik, annak azomban, a' ki kárt val-
lott, fenn marad arra való jussa, hogy rajta
az elégtételt, és a' kárnak tökéletes helyre-
hozattatását meg-kereshesse.

162. §.

A' *Fa-lopást*, melly a' szabadon álló, 's
bé nem kerítettett erdőben történik, ne a'
főben-járó, hanem a' polgári Törvény-szék
ítéllye, és büntesse-meg.

163. §.

Bűnös-társ, és *Rész*er ebben a' vétekben
az, a' ki a' lopott jószágot, illyennek tudván
meg vásárollya, vagy el-adgya, vagy el-tit-
kollya: a' ki a' tolvajságnak végbe-vitelénél
őrt állott, a' tolvajságra való alkalmatóságot
ki kémezte, és egy általlyában egyenesen,
vagy másképp' a' tolvajságra, ha mindgyárt
tsak tanátsfal-is, öszve-segített, noha talám
kezé-

kezével sem illette a' lopott jószágot , vagy abból nem is részesült.

164. §.

Az ilyen *Tolvaj-társnak*, vagy *Részesnek* büntetése az első garábitsi ideig- való gyengébb fogság, és nyilvánvaló munka.

165. §.

A' ki a' végre, hogy lophasson, maga, vagy többekkel valahová bé-rohan, valamely személyt erőszakos kézzel illet, és ötet sérelemmel vagy fenyegetvén, vagy valóban illetvén-is arra kényszeríti, hogy a' jószágot, melyre rablása tzelez, ki-nyilatkoztassa, a' *latori robandásnak*, és ha a' tolvajság valóban végbe-vitetett, a' *ragadománynak* vétkével terheli-meg magát.

166. §.

EBBE a' vétekbe esik az is, a' ki az útzóra az *Ország'* úttján, vagy akárminémű útasra rohan a' nyilvánvaló úton a' végre, hogy ötet a' jószágtól, melyet magával visz, vagy annak részétől meg-fosztja, vagy a' ki
ötet

ötet ettől valóban meg-is fosztja, noha talám személyét erőszakkal nem illeti.

167. §.

HA a' latori rohanás, vagy ragadomány olly erőszakkal vitetett végbe, melly által a' személy, a' kinn a' rohanás történt, megsebesítettett, akkor ennek a' véteknek az első garáditsi hoszfzas kemény fogság, és ha a' dolog különös kegyetlenséggel vitetett végbe, első garáditsi hoszfzas le-lántzolás léfzen büntetése. Ha pedig a' ragadomány ilyen erőszak nélkül történt, büntetetlen meg tartós kemény fogsággal, úgy, hogy ez a' második garáditsi tartótságú legyen akkor, ha a' latori rohanás halált-szerző fegyverekkel, vagy többeknek tárfaságában, vagy egy magányosan lévő, és olly házban történt, mellyet az emberek ritkán szoktak meg-látogatni.

168. §.

A' ki az idegen marhát a' nyájától, vagy a' legeltető helyről el-lopja, Ragadozó Tolvajnak ítéltessen.

F

169. §.

169. §.

ENNEK a' ragadománynak büntetése a' második garáditsi ideig-való, de kemény fog-ság, és nyilvánvaló munka.

170. §.

A' ki valami ollyast, a' miből tűz támad-hat, kész-akarttva, és abból a' gonosz szán-dékból tselekeszik, hogy ez által kárt okoz-zon, vagy magának alkalmatosságot szerezzen arra, hogy az égésnél uralkodni szokott ren-detlenséget gonoszúl el-tökéltett szándékának végbe-vitelére fordíthassa, a' Gyújtogatásnak vétkével terheli-meg magát, akár ki-űfsön a' láng, akár minekelötte árthatott volna, el-fojtasson, akár fontos legyen az abból követ-kezett kár, akár tsekély.

171. §.

A' Gyújtogatásnak büntetése egy által-lyában a' tartós kemény fogság a' nyilván-való munkával, melly első garáditsi tartótságú tsak akkor legyen, ha a' tűz, minekelötte ártott, el-fojtatott. Az ollyan gyújtást ellen-ben,

ben, melly a) éjjel: b) egy magányos, és az embereknek látogatásától meszſze fekvő helyenn: c) a' táborban: d) a' nyilvánvaló tsűröken (Magazínokon) e) az erdőben: f) a' fátartó helyeken g) az egygyes ſzemélyekhez tartozó tsűröken: h) a' vetéſeken: i) az olyan helyeken, mellyek a' puskapornak, vagy más könnyen tüzet-fogó állapotoknak tartására vagynak rendelve: k) vagy olly környűl-állásokban vitetik végbe, hol az embereknek élete-is nyilván-való veſzedelembé ejtetik, noha talám a' tűz ſemmi kárt nem okozott, az elſő garáditsi hoſzſzas kemény fogsággal kell meg-bűntetni.

172. §.

HA a' láng ki-ütött, és a) egy, vagy több embert meg-is ölt: b) vagy ha az égés nagy kárt okozott, és ſokakat meg-ſzegényített: c) ha a' Gyűjtő ezt a' vétket már többször tselekedte: d) vagy ha valamelly környűl-álló dolog meg-mutattya, hogy a' gyűjtővel egy különös gonofzság volt öſzve-kapcsolva, akkor ezt a' vétket a' második garádi-

F

tsi

tsi hofzfas, és kemény fogsággal, és nyilvánvaló munkával kell meg-büntetni; sőt ezt a' büntetést meg-is lehet súlyosítani, ha a' környül-álló dolgok meg-kívánniák. Egyébaránt, ha a' tűz ki-ütött, a' gyújtásnak büntetése a' második garádcsi tartós kemény fogság, és nyilvánvaló munka.

173. §.

ANNAK, a' ki kárt vallott, fenn-marad-e' mellett arra való jussa, hogy a' Gonofztévön a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg-kövesse.

174. §.

A' ki a' hadakozásnak idején a' velünk barátkozó Tartományokban kész - akarttva, vagy parantsolat nélkül az Ellenségnek orzá-gában gyújtogat, azt a' hadi Törvények szerint kell meg-büntetni: mire nézve ennek meg-ítélése a' hadi Törvény-székhez-is tartozik.

175. §.

A' ki a' törvényes házasságnak kötele által meg-lévén kötve más akár szabad, akár ház

házas személlyel új házasságra lép, a' kettős házasságnak vétkével terheli-meg magát.

176. §.

HA az a' Rész, mellyel a' Törvény-szegő a' második házasságra lépett, az elsőt tudta, akkor a' Törvénszegőnek büntetése a' második garáditsi ideig-való kemény fogság, vagy nyilvánvaló munka: a' Részestnek büntetése pedig az első garáditsi ideig-való gyengébb fogság, vagy nyilvánvaló munka.

177. §.

HA pedig ellenben az a' Rész, mellyel a' második Házasság kötöttik, az elsőt nem tudta, akkor a' Törvénszegőnek a' tsalárdságra a' 155. §ban rendelt büntetést kell ki-szabni: az ártatlan Résznek pedig fenn-marad arra-való jussa, hogy a' kárnak tökéletes helyre hozattatását meg-küvesse.

HETEDIK FEJEZET

A' Vétkeknek el-törülttetéséről, és a' Büntetéseknek ki-állásáról.

178. §.

A, véték, és büntethetőség a' Gonofztévőnek halála által el-törülttettnék, akár meg-fogattatása, meg-vísgálttatása, vagy meg-íteltetése előtt hallyon-meg, akár utánna.

179. §.

Az olyan vétkeknél azomban, mellyek a' Községben nagyobb figyelmetességet okoztak, és meszszebb el-terjedett botránkozást, vagy ha a' Gonofztévőnek halála előtt hosszas büntetést szabott-ki néki a' bírói végzés, akkor a' meg-halttal úgy kell bánni, a' mint már a' 17. §ban meg-vagyon parantsolva.

180. §.

El-törültetik tovább a' véték, és a' büntethetőség akkor-is, ha az országló Fejedelem,

lem, vagy egy olyan Fellyebbvalóság, mellynek a' *Kegyelmezésre* a' Fejedelemtől hatalom adatott, a' néki engedtetett hatalomnak leg-szorosabb határai szerint a' ki-szabott büntetést vagy egészen, vagy annak részét el-engedi. Ha ennek tsak valamelly részét engedi el, a' vétket tsak akkor kell el-törültettnak nézni, ha a' büntetésnek el-nem engedtetett része végbe-vitetett.

181. §.

A' ki a' törvényes főben-járó széktől a' végbe-vitetett bírói vizsgálás után a' vétektől, mellyről vádoltatott, *'menttnek ítéltetik*, és a' kiről a' végzésben ki vagyon téve, hogy ártatlansága meg-bizonyíttattnak esmértetik, azt még egyszer ugyan azért nem lehet bírói vizsgálásra vonni. Ha pedig a' vétektől való fel-oldozás tsak azért adatott, mivel azt törvényesen meg-nem lehetett bizonyítani, és így a' vizsgálás a' bizonyításoknak fogyatkozása miatt tulajdonképpen tsak félbe-szakasztatott, akkor a' második vizsgálásnak vagyon helye leg-ottan, ha új bizonyítások adgyák elő ma-

gokat, melyekről a' Bíró az első végzésnél semmit sem tudott.

182. §.

A' vétket *el-törülttettn*ek kell nézni, ha a' Gonosztévő a' néki ki-szabott büntetést ki állja.

183. §.

A' vétek, és a' büntethetőség ellen ezen-től ne talállyon helyt az *Időmlás* (*Præscriptio*,) és a' Gonosztévővel a' törvény szerint kell bánni, akármedly idő-köz múlt-el az el-követett vétek, és annak ki-tudódása között.

184. §.

HA a' vétek, és a' büntethetőség a' büntetés-nek ki-állása, vagy a' Kegyelmezés által *el-törültte*t, akkor a' valahabűnös Gonosztévőre úgy kell tekinteni, mint vétkétől tökéletesen meg-tisztultt személyre: és bő lép ismét a' közönséges polgári jufoknak birtokára, a' mennyire tudni-illik ezektől vagy következendőképpen, vagy nyilván meg-nem fosztatott a' bírói végzés által. Ezeknek birtokában tehát ötöt senki meg-ne gátollya, se ne háborgassa, és a' meddig következendő élete jámbor léfzen, és vádolhatatlan, senki az el-múlttat néki szemére ne vesse, sem ötöt e' miatt akármiképpen ne zidalmazza, se meg-ne bántsa. M A-

MÁSODIK RÉSZ

A'

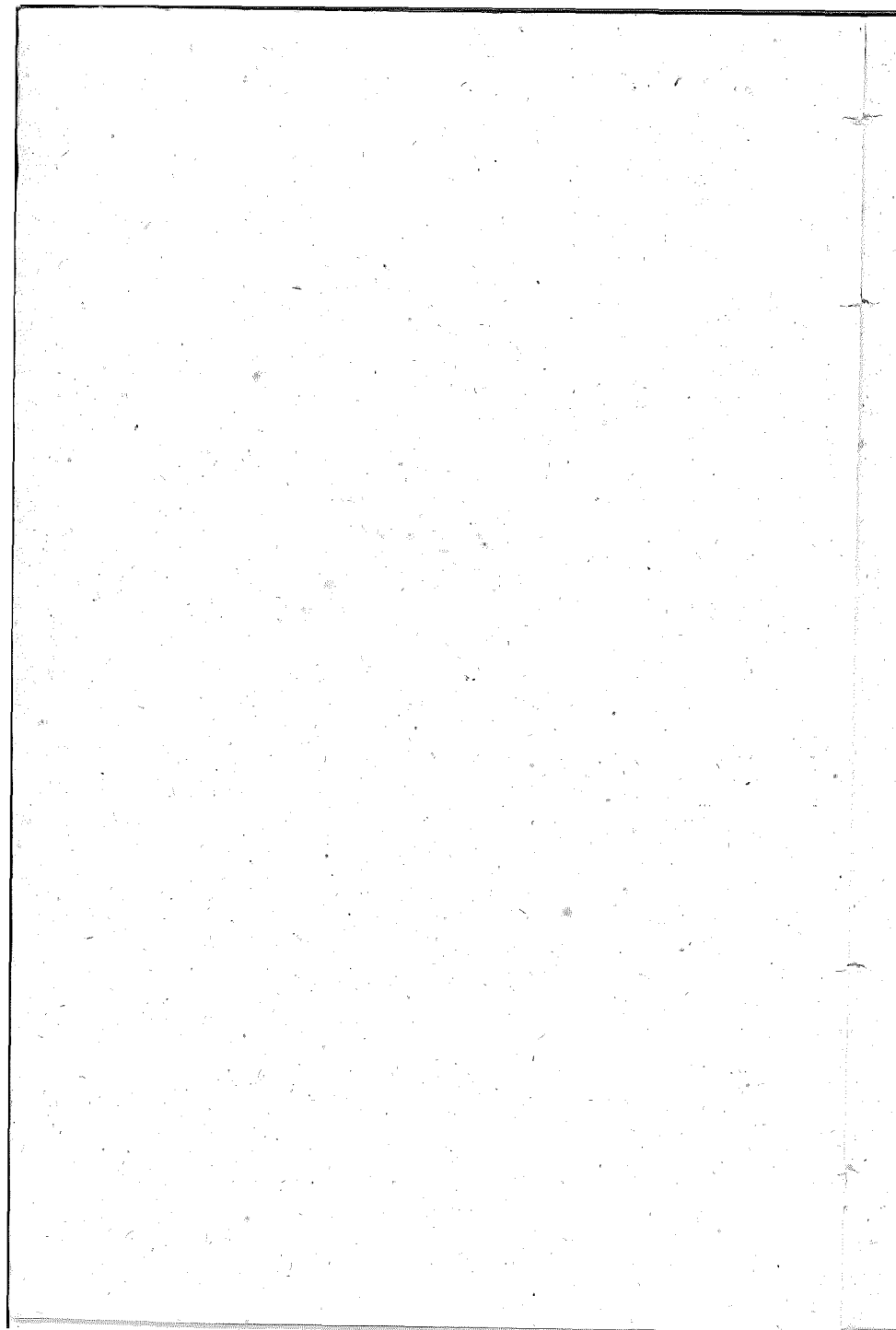
POLGÁRI VÉTKEKRŐL,

É S

A' POLGÁRI BÜNTETÉSEKRŐL.

F 5

ELSŐ

ELSŐ FEJEZET

A' Polgári vétkekről által- lyában.

I. §.

MIT kellyen *polgári vétkeknek* tartani, azt csak egyedül a' jelenvaló büntető Törvény által kell meg-határozni. Az olyan tselekedetek tehát, mellyek ebben a' Törvényben *nyilván* meg-nem nevezettnek, nem tartoznak a' polgári vétkek közzé. A' törvénnyel ellenkező többi tselekedeteket mindazáltal ne hagygya még-is a' nyilvánvaló Fellyebbvalóság vigyázás, vagy ha ki-tudódnak, büntetés nélkül, hanem boszszúllamag azokat az ez iránt kéznél lévő különös Rendelések szerint.

2. §.

2. §.

A' polgári véteknek tulajdonítása a' szabad akarattal végbe-vitt tselekedetből származik. Ha tehát valaki az olyan tselekedetet, mellyben egyébaránt a' polgári vétekre szükséges tulajdonságok meg-vagynak, az I. Résznek 5. §ban fel-jegyzett környül-álló dolgokban viszi-végbe, ezt ő néki polgári vétekül nem lehet tulajdonítani.

3. §.

A' polgári véteknek tulajdonítása nem csak azt illeti, a' ki azt végbe-viszi, vagy a' ki arra szabad akarattal öszve-fegített, hanem azt-is, a' ki az ilyen tselekedetre tudva okot adott, vagy abból hasznot vont.

4. §.

A' ki a' polgári vétket végbe-vinni tsupán csak próbálta, annak azt valóságos vétek gyanánt nem lehet tulajdonítani: akárminémű külső jelek, vagy készületek által jelentette-ki légyen magát az ilyen próbálás, vagy akár melly környül-álló dolgok légyenek, mellyek azt azután meg-akadályoztatták.

5. §.

5. §.

A' polgári véteknek tulajdonítása annak a' Helynek törvényei szerint történik, a' hol végbe-vitetett. A' valamely idegen országban el-követett polgári vétek miatt *csak akkor* büntetett-e-meg az ide-való örökös Jobbágys a' jelenvaló Törvény szerint, ha azért költözött a' külső országba, hogy ott azt el-követheffe. Ebben az esetben úgy kell meg-boszfúlni a' vétket, mintha abban a' helyben vitetett volna végbe, melyre esnek az ab-ból származó következtések.

MÁSODIK FEJEZET.

**A' Polgári Büntetésekről által-
talyában.**

6. §.

A' ki-tudó-lott, és meg-bizonyítatott polgá-ri vétket a' polgári büntetés követi, mellyel csak a' polgári Törvényszék büntessen.

7. §.

7. §.

HA pedig a' vétkes a' polgárin kívül főben-járó vétekbe-is esett *egyszer'smind*, akkor leg-ottan a' főben-járó Bírónak adasson-álta. A' büntetést a' főben-járó vétek fze-rint kell ki-szabni, és tsak annak *súlyosításá-nál* kell a' polgári vétket tekintetbe venni.

8. §.

A' büntetéseknek ki-szabására nézve a' jelenváló Törvényhez vagyon köttve a' pol-gári Fellyebbvalóság. Mire nézve a' bünte-tésnek a' Törvényben meg-határozottatott ne-mét meg-nem *változtathattya*, és annak el-rendeltt garáditsát se meg-nem gyengítheti, se meg-nem súlyosíthattya. A' mennyire még-is ugyanazon el-rendeltt garádits vala-mivel keményebb, vagy gyengébb ítéletet enged, a' büntetésnek tulajdonképpen való ki-szabásánál tekintetbe fogja venni mind azo-kat, mellyeknek meg-fontolása az I. Résznek 14. §ban a' főben járó Bírónak valamint a' tselekedetre, úgy arra nézve, a' ki azt vég-be - vívzi, parantsoltatik.

9. §.

9. §.

A' ki-szabott, és végbe-vitetett büntetés fel-nem szabadíttya a' Vétkezt, és annak Örökösfeit attól a' köteleiségtől, melly őket arra kötelezi, hogy a' kárt annak, a' kihez valóban tartozik, helyre-hozzák. De maga a' büntetés ki-nem terjed a' vétkesnek Örökösfeire, vagy a' hozzá tartozandókra.

10. §.

A' polgári Büntetések, mellyeket jövőben szabni lehet, ezek: a' verés: a' szégyen-állásra való ki-tétel: a' fogság: a' nyilvánvaló minke vasakban: egy bizonyos Helységtől való el-tiltás. A' polgári vétkek ellen, ki-vévén a' tilalmas játéknak egyetlen egy esetét, nem lehet pénzbéli büntetéseket szabni.

11. §.

A' veréssel való fenyítéket vagy egyenesen büntetés gyanánt lehet ki-szabni, vagy tsak úgy, hogy általa más valamelly büntetés meg-súlyosíttasson. Ez a' fenyíték mindenkor

denkor nyilván történnyen. A' verésnek garáditsai a' polgári vétkeknél következőképpen határozattatnak-meg : Férjfiúnak egyszerre nem szabad több ütést adatni ötvennél mogyorófa páltzával, az Afiszonynak nem többet harmintznál ökör inből tsináltt ostorral (bikatsekkal) vagy veszfzövel. Ezeket az ütéseket soha se kell a' Vétkesnek hátára, vagy tzombjára, hanem farára adni: mire nézve ötöt egy padra fektetni, és ki-kell nyújtani. A' végzésben mindenkor ki-kell tenni az ütéseknél, és annak tulajdonképpen való számát, hányszor újjíttasson-meg az ilyen fenyték.

12. §

A' szégyen-állásra való ki-tételnél az erre íteltetett vasra verettetik, és egy olyan helyen, melly az öfzvegyülő Népek helyt adhat, egy magas álláson fel-fedezett fövel Strázsák között dél tájban egy egész óráig a' nyilvánvaló nézésre ki-állíttatik; és egy a' mellyén függő táblára el-követett vétke rövid ígékkel fel-jegyeztetik. A' büntető végzés tsak egyszer,

fzer, vagy kétszer, vagy leg-fellyebb három-szor szabhattya-ki az ilyen ki-állítást.

13. §.

A' fogság keményebb, és gyengébb. A' keményebb fogságban az erre ítéltetett a) vas-békókra verettetik: b) csak a' tsupa deszkákon hál: c) semmiféle látogatást fel-nem fogadhat egyébképp', hanem csak egy fellyebbvalói személynék jelenlétében: d) a' vízen kívül meg-nem engedtetik néki semmiféle ital: e) hozzá alkalmaztatott munkában fog foglalatoskodni.

14. §.

A' gyengébb fogságban az erre ítéltetett nem verettetik vasra, és ha táplálását tulajdonából, vagy akár Attyafiainak, akár jó Baráttjainak önként való, nem pedig a' köldülés által ki-fajtoltt jóvóltából meg-szerezheti magának, az, a' miben foglalatoskodni akar, meg-engedtetik néki. De meg-tiltattnak még is az ágyi ruhák, és szalma zsákok, noha talám azokat tulajdonából akarná megszerezni.

G

15. §.

15. §.

AZOKBAN az esetekben, a' hol a' Törvénytől gyengébb fogság vagyon büntetésül rendelve, annak, a' ki erre ítéltetett, ha nemes Nemből való, ha nyilvánvaló hívatalt visel, vagy ha egyébként vádolhatatlan életű, 's jó hírű, és nevű mester-ember, vagy kereskedő, házi árestomat-is lehet rendelni. Ez azt, a' ki arra ítéltetik, arra kötelezi, hogy a' büntetésnek ki-szabott ideje alatt lakáfaban tartózkodgyon, és abból semmi színfogás alatt ki-ne mennyen. Úgy lehet a' házi árestomat büntetésül ki-szabni, hogy ahoz strázsa állíttasson, vagy úgy, hogy az arra ítéltetett meg ígérje, hogy a' büntetést tökéletesen ki-állya. Ha az, a' ki a' házi fogságra ítéltetett, ki-menne házából, arra ítéltessen, hogy a' nyilvánvaló tömlőtzbén töltse-ki a' büntetésnek a' végzésben ki-szabott idejét.

16. §.

A' fogságot börtel lehet meg-súlyosítani, úgy, hogy az arra ítéltettnék, még a' fogságban vagyon, ne engedteffen a' kenyérnél, és a' víznél más-fele táplálás.

17. §.

17. §.

A' fogságnak, vagy a' nyilvánvaló munkának hoszfsza vagy ideig-való, vagy tartós. Az ideig-valót egy naptól fogva egy holnapra lehet terjesztetni: a' tartós soha ne legyen egy holnapnál rövidebb, és soha hoszfszabb egy esztendőnél. A' büntetésnek tulajdonképpenvaló hoszfszát a' végzésben értelmesen ki-kell tenni. Az olyanokra nézve, a' kik valamelly hivatalban vagynak, vagy a' kiknek a' hoszfszabb büntetes önnön, és a' hozzá tartozandóknak táplálására nézve káros lehetne, a' büntetésnek meg-érdemlett keménységet inkább a' súlyosításba kell helyheztetni, mint büntetésnek hoszfszába.

18. §.

A' bizonyos Helységből-való kitiltás csak egyetlen egy Helyre terjedhet, és a' Vétkesnek szabadságát meg-nem határozhattya úgy, hogy táplálását akármelly más Helységben ne keresse. A' meg ítéltetett ki-nem tiltathatik születésének helyéből, vagy onnan, a' hol már tíz esztendőket el-töltött, ki-vévén a' 71. és 73. §§ban meg-nevezett eseteket.

HARMADIK FEJEZET.
Azokról a' polgári Vétkekről,
mellyek a' Polgár-társak' életének,
vagy egészségének veszedelemet, vagy
kárt okoznak.

19. §.

A, ki-mérges partékákat adván-el, noha minden gonosz szándék nélkül felebarátjának kárt okoz, vagy annak sérelmére bár meszszéről-is okot ad, polgári vétkekkel terheli-meg magát.

20. §.

POLGÁRI vétkekbe esik a' Patikás-is, a' ki vagy tilalmas orvosságokat árul, vagy azokat' nem készíti-el igazán.

21. §.

Ha egyenesen a' Vétkező okozta a' kárt, akkor az ő büntetése tartós kemény fogság, vagy nyilvánvaló munka. Ha pedig a' Vét-

a' Vétkesnek tselekedete tsak távúl-lévő al-
kalmatofságot adott az ártalomra, akkor az
ideig-való keményebb fogság léfzen büntetése.

22. §.

HA valamelly gyermek, vagy ember, a'
ki magát a' veszedelemtől meg-nem őrizheti,
vagy el-gázoltattván, vagy a' vízbe esvén,
vagy maga magát meg-sértvén, vagy egyéb-
ként akármiképpen meg-bal, vagy meg-febe-
sítettik, a' mely roszszat annak illendő vigyá-
zása el távoztathatta volna, a' kire a' gyer-
meknek, vagy az olyan embernek gondvise-
lése természet szerint való kötelelségből,
vagy fellyebb-valói parantsolatból bízva vólt,
az ilyen Gondvifelőnek gondatlansága polgá-
ri véték.

23. §.

ESY általlyában ennek a' vétéknek bün-
tetése *ideig-való gyengébb fogság*. Ezt azom-
ban, ha a' halál, vagy a' súlyos febesítés va-
lóban meg-történt, a' *gondatlanságnak* talám
közbe-érkező nagyobb garáditsza szerént meg-
kell súlyosítani.

24. §.

HASONLÓ büntetéssel kell illetni azt-is, a' ki *sebes lovaglással*, vagy *kotsizással* valakit meg-sért, vagy éppen agyon-gázol.

25. §.

a) A' ki valamelly Tartományból, melly ellen a' *dög-balálnak* veszedelme miatt a' tisz-túlásra rendelt bizonyos időnek ki-töltése (*Contumacia*) parantsoltatott, vagy határ (*Cordon*) vonattatott, a' föld-színén az *arra nem rendelt utakon*, vagy a' tengeren az úgy neveztetett *Porti morti*, avagy a' *tilalmas partokon* az Országba jön, ugyan abba portékákat hoz, vagy le-tesz: b) A' ki a' vontt határt áttalhágia a' nélkül, hogy magát az oda tendelt Tisztnél meg-jelentse: c) a' ki-gyanús vidékekből *bé-lopja* magát, és útttyának további folytatásánál más Helysé-get nevez-meg a' helyett, mellyből érkezett: d) a' ki az egészségnek állapottyaiban, hogy szabad menetele légyen, *hamis íráfokat* vagy maga tsinál, vagy azoknak kézfitésére *öszve-segít*: a' ki az ilyen íráffal, ha más tsinálta-is,

is, él: e) Az olyan-is, a' ki az egészségnak igaz ugyan, de máshoz tartozó írott bizony-
ságával él: f) A' ki az egészségnak valamely hamis vagy törvénytelenül használtt bizony-
ságaról valamit tud, és azt első alkalmatossággal meg-nem jelenti: g) Ha valaki a' parancsoltt tiszttulásnak vége előtt az arra rendeltt házból el-szökik: h) A' ki a' tiszttulásnak vége előtt annak engedelme nélkül, a' ki a' Tisztító-házra vigyáz, egészséges személyekhez közelít, és azokkal akármiképpen barátkozik: i) Az egészséges személy-is, a' ki az erre rendeltt vigyázónak engedelme nélkül a' tiszttulásnak helyéhez közelít, hogy az ott lévő személyekkel közlődhessen, polgári vétkekkel terheli-meg magát. Polgári vétkebe esik a' vont határ mellé rendeltt Tiszt-is, a) a' ki a' személyeket, vagy a' portékákat a' tilalmas úton, vagy a' szabadokon ugyan, de tiszttulás nélkül az Országba-bé, vagy a' tiszttulásra rendeltt idő előtt a' Tisztulásnak helyéből ki-ereszti: b) a' ki az egészségről hamis levelet ad: c) a' ki a' hamis, vagy a' törvénytelenül használtt egészségi Levélre valakit-által ereszt: d)

Az al Tiszt-is, a' ki az ilyen által erefztést az Országba, a' tisztlásnak házából-való ki-botsátást, vagy el-fzőkést *tudván* leg-ottan meg-nem jelenti. Polgári vétékkal terheli-meg magát végtére kiki, a' ki valamelly szemé-lyeknek, vagy portékáknak tanátsfal, út-mu-tatáffal, vagy akármiképpen segítséget nyújt arra, hogy a' ki jegyzett útakat *el-kerüllyék*: b) A' ki az idegen személyeket, vagy parté-kákat a' gyanús vidékekből az egétségnek erre szükséges írott bizonysága, és a' szabad me-nedéknek Levele nélkül *felfogadgya, szeker-ekre rakja, elő-mozdíttya*: c) A' ki a' dög-halál ellen vontt határhoz közel-fekvő Hely-ségekben idegen személyeket, vagy portéká-kozt az egétségnek minden bizonysága nélkül, vagy a' nélkül, hogy az ezt bizonyító Leve-let, a' mint meg-vagyon parantsolva, a' Fel-lyebbvaló által előre meg-nézeffe, *lakásába fo-gadgya, és magándl tartóztattya*.

26. §.

Az ilyen Törvény-szegőt a' Hadi Tör-vény-széknek kell által-adni, melly ötet egye-dül

dúl ama' Törvények-szerint fogja meg-ítelni, mellyeket a' veszedelemnek mértéke szerint szükséges lesz ki-adni az Örökös Tartományoknak bátorságára.

27. §.

Az eddig elő-számlált törvény-szegéseken kívül, mellyek az egészségnek közönséges Gondviselelőse ellen történnek, polgári vétkek mind az olyan tselekedetek-is, mellyekről az, a' ki azokat végbe-vízi, tudgya, hogy a' nyilvánvaló egészségnek ártalmasak lehetnek, és veszedelmesek. És mivel erre nézve a' hafzon-kereső embereknek találmanyos tehetségét, álnokságát, és gonofzságát meg-előzni, és minden meg-történhető eseteiket, és tselekedeteket a' Törvényben ki-fejezni lehetetlen, itt a' nélkül, hogy a' többiek ki-zárattassanak, elő-számláltattnak legalább a' szokottabbak: a) ha valamelly dög egy kútba, forrásba, vagy folyó-vízbe vették: b) ha a' dög által el-efett marha iránt az egészségi Törvények által parantsolt őrizkedések által-hágattattnak: c) ha valaki észre-véven marháján a' dühösségnek jeleit, azokat

meg-jelenteni el-mulattya: d) a' ki a' menedé-
kes helyeken vas-keleptzéket rak, vagy fogó-
árkokat ás.

28. §.

ENNEK a' véteknek büntetése a' nyilván-
való *munka* vas-békókban, vagy azok nélkül:
és ennek idejét a' kárnak mértéke szerint kell
meg-határozni, melly az ilyen véték által
okoztatott.

NEGYEDIK FEJEZET

Azokról a' Polgári Vétkekről

mellyel a' Polgár-társaknak javait, vagy
jussait meg-sértik.

29. §.

A ki valamelly idegen ingó jószágot, melly-
nek árra egész 25. Rhénesi forintokat,
vagy kevesebbet tesz egy, vagy több Birto-
kofoktól, vagy Tulajdonosoktól az ő tudttok,
és

és akarattyok nélkül egyfzerre, vagy többszörre maga, vagy Segítőkkal, Részeseülökkel orozva el-visz, a' tolvajságnak vétbébe esik, mellyel úgy kell bánni, mint polgári vétekkel, ha a' lopásnak módgyában fel-nem találtattnak a' 160. §ban C. től fogva egész N. ig foglaltt súlyosító környül-állások.

30. §.

MÉG a' többet-érő jószágoknak következendő el-orozásai is a' polgári vétkek közzé tartoznak: a) A' *fa-lopás*, melly a' szabadon, és kerítés nélkül álló erdőben történt: b) A' *vad-lopás*, mellyet egy olyan követ-el, a' kinek a' vadászatra jussa nintsen, akármiképpen vigye azt végbe, és talám még tulajdon vidékében is: c) a' függő gyümölcsöknek, vagy gabonának el-orozása.

31. §.

A' Tseléd olyan tolvajságba esik, mellyet polgári véteknek kell tartani, valamint akkor, ha a' Gazdájától tulajdonképpen ahhoz tartozó, és a' 29. §ban meg-határozott ártnál keves-

kevessebbet érő jószágot *el-lop*, úgy szinte akkor is, ha tudva egy a' Gazdájának számára vásárlott portékat ugyan annak *nagyobb árron* adgya - által, mint sem meg - fizettetett, vagy ha *alább-való tulajdonságu*, vagy *kissebb mértékű* portékát ad néki, mint sem a' mint számadásában fel-adta, és Gazdája ki-fizette.

32. §.

A' tolvajságnak, úgymint polgári vétekek büntetése a' közbe-érkezett tsalárdságnak, és a' kárnak, melly a' meg-lopattattnak okoztatott, mértéke szerint a' *fogság*, a' *veréssel-
való fenytés*, és más egyéb *sulyosítás*. Ha a' vétek *többszöreztettne*, azzal az őrizkedéssel kell élni, hogy a' Tolvaj még azután-is, ha büntetését ki-állya, bizonyos ideig magaviselésére, és táplálásának betsületes megszerzésére nézve a' *Politziának* vigyázása alatt maradgyon.

33. §.

A' ki valamely *szabadjátékban* akárminémű *tsalárdsággal* él: példának okáért, ha *ha-*
mis,

mis, [vagy meg-jegyzett kártyákkal, vagy korszakkal jádzik, tekertt fogásokkal az idegen kártyákat magának tulajdoníttya, vagy az idegen játékot magának egy harmadikkal egygyet-értvén el-árrúltattya, polgári vétkekkel terheli-meg magát.

34. §.

HA a' Vétkes az ilyen tsalárdságot *Kereskedés* gyanánt üzte, ha általa olyan személyeket tsalt-meg, a' kik önnön jószágoknak szolgáltatásában nem *szabadok*, ha a' kár arra nézve, a' ki meg-tsalattatott, *fontos*, ha a' tsalárdságnak neme olly mesterségesen volt ki-köholva, hogy azt nem könnyen lehetett el-kérülni, akkor ezt a' vétket a' *szégyen-állással*, és a' nyilvánvaló *minkával* kell meg-büntetni. A' meg-nevezett környül-álló dolgokon kívül *ideig-való keményebb fogságot* kell a' vétkesnek büntetésül ki-szabni. Egyébaránt a' hamis Játékos köteles annak, a' ki meg-tsalattatott, az egész játékból vontt nyereséget egészen *viszla-adni*, noha meg-nem lehetne ellene bizonyítani, hogy abban a' játékban többször élt volna, mint egyszer

tsalár-

tsalárdsággal. Az *Idegeneket a' szégyendállásra* ki-tenni, és valamennyi Örökös Tartományokból ki kell tiltani.

35. §.

Azok ebben a' vétekben a' *Bűnös-társak*, a' kik a' tsalárdságnak végbe-vitelére akármi-képpen öszve-munkálkodtak, vagy egy harmadiknak ugyan arra *oktatást* adtak.

36. §.

A' hamis Játékosnak Társait *ideig-való gyengébb* fogsággal kell meg-büntetni, melyet börtöl-is meg-lehet súlyosítani. A' ki a' hamis játékra valakit oktatott, annak ideig-való keményebb fogság szabattasson-ki büntetésül, melyet veréssel-való fenytékkal-is meg-lehet súlyosítani. Annak, a' ki kárt vallott, fenn-marad egyébaránt arra-való jussa, hogy a' hamis Játékosnak Társain, ha rajta egyedül meg-nem veheti, a' kárnak tökéletes helyre-hozattatását meg-kövesse.

37. §.

A' ki tilalmas játékot jádzik, polgári vétekkel terheli-meg magát.

38. §.

38. §.

POLGÁRI vétékbe esik az-is, a' kinek szállásában a' tilalmas játék tartatik.

39. §.

A' kik ezt a' tilalmat meg-fzegik valamint magok a' Játékosok, úgy azok-is, a' kiknek szállásain a' játék tartatik, valahányszor tör-ténik, annyiszor 300. aranyakat fizeffenek büntetésül; melly birság tételen le a' Tar-tományi Törvény-széknél. Ebből az, a' ki a' játékot ki-jelentette (kinek nevét minden-kor titokban kell tartani) 100. aranyokat nyerjen: és ha ezt valamellyik a' Játékosok közzül tselekedné, vagy az, a' kinél a' já-ték tartatott, azonkívül, hogy néki az ér-demlett büntetés el-engedtetik, nyerje - meg ö-is a' ki-nyilatkoztatásnak emlétett jutalmát. Ha a' Vétkes a' pénzbéli törvényes büntetést fzegénysége miatt le-nem teheti, büntettef-sen-meg ideig-való gyengébb fogsággal.

40. §.

A' ki valamelly portékát, mellyet egyéb-aránt árrulni szabad, fellyebb-való árron adgya-

adgya-el, mint sem a' melly a' *Politziától* ki-
vagyon szabva, vagy a' ki-portékáját *hamis*
mérték, vagy *font* szerint adgya-el, polgári
vétekekkel terheli-meg magát.

41. §.

Ezt a' vétket általlyában ideig - való
gyengébb fogsággal kell meg-büntetni, mel-
lyet azomban meg-is lehet súlyosítani, ha az
Árruló az ilyen tsalárdságot már hosszabb
időtől fogva űzi, vagy ha a' Publikomnak
nevezetes kárt, vagy olly móddal okozott,
mellyet nem könnyen lehetett észre-venni.

42. §.

A' polgári vétkefek közzé kell számlálni
azokat a' Tsalárdokat-is, a' kik más harma-
diknak dolgaiba avattyák magokat, és ötet
ki- válogatott ösztönözésekkel vákmerő per-
lekedésekre, és panasz-tételekre *izgattyák*,
és *birják*.

43. §.

ENNEK a' vétekeknek büntetése *ideig-való*
gyengébb fogság. Ha pedig az Izgató az il-
lyen

lyen tsalárdságot kereskedés gyanánt üzte: ha a' mellett *nevezetes* pénz-fajtolások érkeztek-közbe: ha Jobbágyok izgattattak fel Fellyebb-valóik ellen: ha a' bé-nyújtatott Írásokban *hamis* vádolások, gonosz versengések, és illetlen ki-fejezések találtattnak, vagy ha a' már egyszer meg-történt büntetés gyümölds nélkül maradt, akkor a' főgságnak büntetését börtel, és veréssel meg-súlyosítani, sőt még talám a' szégyen-állással-is, az *Idegeneket* pedig valamenyi Örökös Tartományokból kikell tiltani.

44. §.

A' ki a' törvényes Házasfágnak kötele által egy Hitves-társhoz kaptsolva, és ez által a' házafági hívségre le-lévén kötelezve, más szabad, vagy hasonlóképpen házas személlyel testiképpen elegyül, házafág-törésbe esik.

45. §.

ENNÉL a' véteknél a' Polgári Törvény-fék soha ne avassa magát *bívatallyaképpen* a' dologb, hanem csak akkor, ha a' meg-bántott Rész a' Férjfiú, vagy az Afzszony bírói vizsgálást nyilvánvalóképpen kér, és büntetést. De még ezeket se kell meg-halgatni, ha az el-

H

lenők

lenők el-követett boszszúságot, minekutá na meg-tudták, vagy nyilván, vagy a' házassági elegyülésnek folytatása által meg-botsátották.

45. §.

A' Házasság-törésnek büntetése a' veréssel-*való fenyíték*, vagy az *ideig-való*, és a' *bőjt által meg-súlyosított fogtság*. A' büntetés el-enyészik leg-ottan, ha a' meg bántatott Rész a' Házasság-töröt vizsgál-venni, és vele, úgymint Házastársával, élni akar.

47. §.

POLGÁRI vétekbe esik, a' ki az Örökös Tartományokban egy nála tudva lévő, és az országai Törvényben fődáltt akadálnak el-halgatásával házassági szövetséget tesz, és magát az előre ki-nyertt szokott engedelem (*Dispensatio*) nélkül öszve-adattya, vagy ha egy Hazafi idegen országba megy a' végre, hogy ott házasságra lépjen, mellyre lépni nem volna neki az országai Törvények szzerint jussa, és szabadsága: vagy ha a' Szülők a' szülői hatalommal arra élnének - vizsgál, hogy Gyermekeiket az ő akarattyok ellen a' házasságra olly móddal kényszerítsék, melly

melly a' házassági szövetséget a' Törvény fze-
rint *semmité* teszi.

48. §.

ENNEK büntetésére az *ideig - való kemé-
nyebb fogtság* rendeltetik, sőt a' *nyilvánvaló
minka* is. A' Tsábítóval keményebben kell bán-
ni: és a' büntetést meg kell súlyosítani akkor-
is, ha az egygyik Rész a' közben-lévő aka-
dályról semmit se tudott, és így ártatlanul tsá-
bítottatott-el a' minden erő nélkül-való házasság-
ra. Az ártatlan Résznek fenn-marad arra-való
jussa, hogy az elégtételt, és a' kárnak tökéletes
helyre-hoztatását meg-kövesse.

49. §.

ÚGY kell bánni, mint polgári Vétkeffel, az ol-
lyan Tsel-ddel-is, a) a' ki több Gazdaktól egy-
szerre elő-pénzt vesz, és ez által bé-szegődik:
b) a' ki az elő-pénzt el-vévén bé-nem áll a' szol-
gálatra: c) a' ki a' szolgálatból a' Szolgák iránt
ki-adatott Rendelésben foglaltt különös kör-
nyűl álló dolgok nélkül el-szökik: d) a' ki Gaz-
dáját szidalmakkal illeti, vagy más egyéb nyil-
vánvaló illetlenségekkel: e) a' ki a' szolgálatot,
mellyet végbe-vinni köteles volt, el-mulatván,

H a

vagy

vagy nyilvánvaló gondatlansága által Gazdájának kárt okoz.

50. §.

A' meg bántatott Gazdának nyilvánvaló vádolására *veréssel* kell az ilyen Tselédet megfenyíteni, vagy *ideig-való*, és a' nagyobb, vagy kisebb gonoszának, és kárnak mértéke szerint *keményebb*, vagy *gyenge* fogságra ítélni.

51. §.

A' Gazda, a' ki a' szolgálatból ki-álló Tselédnek, kit hívtelennek tudott, olly Levelet ad, mellyel hívségét bizonyította, polgári vétekekkel terheli-meg magát.

52. §.

ENNEK a' véteknek büntetése *ideig-való gyenge fogság*.

53. §.

A' ki valakit, noha talám gonosz szándék nélkül *szidalom-íráásokban* (*libello famoso*) vagy *gyalázó képetskékben* úgy le-ír, hogy ötöt egy törvénytelen tselekedetről hamisan vádolván a' meg-érdemlett *meg-vetésnek* gyanújába ejthetné, polgári vétekekkel terheli-meg magát, akár kárt okozzon annak, a' kit gyaláz, akár megfosz-

foszfza ötet valamelly várt haszontól, akár felháborította házi nyugodalmát, akár nem.

54. §.

Ennek a' véteknek büntetése az *ideig-való gyenge fogság*, vagy a' nyilvánvaló munka. Annak azomban, a' ki meg-bántatott, fenn-marad arra-való jussa, hogy elégtételt kövessen, és kárát tökéletesen helyre-hozattassa. Ha pedig a' gyalázás egy olyan személyt illetett, a' ki *vádolhatatlan élete*, és erköltsei, *méltósága*, és tisztségének, mellyet visel, tekintete, *születése*, vagy *fellyebbvalói* hatalma miatt, mellyel a' Gyalázóra nézve bír, különös tiszteletet érdemel, vagy ha a' Gyalázó, és a' Gyaláztatott között közbe-érkeznek az Első Résznek 85. és 92. §§ban fel-jegyzett kötelezések: akkor büntetésül *ideig-való keményebb fogságot* rendelni, és ezt a' *szégyen-állással*, vagy *veréssel* meg-is lehet súlyosítani.

55. §.

A' Gyalázásnak vétkebe esik az-is, a' ki noha a' szidalom-írást, vagy a' gyalázó képet maga nem tsinálta, sem arra alkalmatosságot nem adott, sem el-készítésére öszve nem mún-

kálkodott, de minekutánna az ilyen gyalázó kép, vagy szidalom írás tudtára érkezett, a' helyett, hogy azt elfojtotta, és eltitkolta volna, *tovább terjesztette*, és nyilvánvalóságra hozta.

56. §.

ENNEK büntetése az *ideig-való gyengébb fogás*, melyet, ha az 54. §ban feljegyzett körül-álló dolgok közbe-érkeznek, *bőjttel* kell meg-súlyosítani.

57. §.

Polgári vétkek közzé kell számlálni az olyan *gondatlan*, és *veszedelmes tselekedet*-is, melyből, ha a *leg-kissebb* történet közbe érkezik, tűz támadhat, és így a' Polgár-társaknak birtokait, és javait veszedelembe ejtheti: példának okáért, a) ha valaki a' háznak padlásán, az istállóban, a' fa-tartó helyeken, vagy az olyan szobákban, és bótokban, melyek könnyen éghető portékákkal-meg vagynak rakva, *dobányozik*: b) vagy a' ki az ilyen helyekre *szabadon-égő gyertyával* megy: c) vagy egy általlýában ollyat tselekeszik, a' mi a' *gyálladá-fokról* ki-adatott *Renddel* ellenkezik.

58. §.

58. §.

ENNEK büntetése az *ideig-való gyenge fogság*, vagy ha a' közbe-érkezett gondatlanság különös, a' *veréssel-való fenyíték*.

59. §.

Polgári véteknek ítéltetik azonkívül minden *tsintalanság*, melly a' nyilvánvaló *iton* végbe vitetik, s melly által egy, vagy több Személyeknek *alkalmatlanság* okoztatik, vagy *sérelem*. Mivel itt-is a' tsintalanságnak némei fokkal különbözlebbek, hogy sem azokat egy törvényben meg-leheffen nevezni, a' nélkül, hogy a' többiek ki-zárattassanak, tsak azok hozattattnak itt elő, mellyek szokottabbak: úgymint a) ha valaki semmivé teszi, meg-sérti, le-szakasztja, a' mi a' népnek hasznára, *alkalmasságára*, vagy *mulatságára* fel-építtetett, fel-állíttatott, vagy bé ültettetett: b) ha valaki az ablakon által, vagy egyébkint a' házakba valamint bé-hagyít, a' mi kárt, vagy *séreelmet* okozni alkalmas: c) ha valaki az által-menőket valamivel meg-önti, meg-bagyíttja, és ha valakit közszűlők készakarttva tett tolakodással le-dönt, ruháit el-szakasztja, el-rontja, vagy akár-miképpen az által-menőknek *alkalmatlanságot*

okoz: d) ha valaki alkalmatlan köldülés által alamisnát akar *ki-sajtolni*.

60. §.

Mivel az ilyen tsintalanságnak környül-állásai fokkal különbözebbek, hogy sem azokra a' büntetést előre ki-leheszen szabni, az rendeltetik egy általlyában, hogy a' több személyeknek okoztatott, vagy a' nagyobb kárnak mértéke *szerint* az ilyen tsintalanságokat nem csak különbözele idejű *fogsággal*, vagy *nyilvánvaló minkával*, hanem *szégyen-állással*, és *verésekkel* is meg-lehet büntetni.

Ö T Ö D I K F E J E Z E T.

Az erköltsek rontására tzélozó

Vétkekről.

61. §.

A' ki a' józan észet olly annyira meg-tagadgya, hogy a' Mindenhatót *nyilvánvaló helyeken*, vagy másoknak jelenlétében *beszédek*, *íráfok*, vagy *tselekedetek* által vakmerőképpen *káromolni*

molni mérészellye, ezzel úgy kell bánni, mint egy *Eszelőssel*, és mind addig a' *Bolondok' házában* fogva tartani, még a' *jobbúlásnak* bizonyos jeleit nem mutattya.

62. §.

Minden tselekedet, melly által az *uralkodó*, vagy a' *meg szenvedett Religió nyilvánvaló Isteni szolgálattyanak gyakorlása készakarttva* háborgattatik, vagy melly által az Istennek felszentelt házakban némünémű *tsintalanság*, vagy nyilvánvaló *meg-vetés* el-árroltatik, 's az Isteni szolgálatra rendelt állapotok *meg-tiszte-lenítettnek*, polgári véték.

63. §.

ENNEK a' vétéknek büntetése *ideig-való keményebb fogság*, mellyet *bőjttel*, és *veréssel* kell meg-súlyosítani, ha a' tselekedetből nagy botránkozás támadott.

64. §.

POLGÁRI vétket követ-el az olyan-is, a' ki valamelly *Keresztényt* hamis oktatás, vagy *ál-nok fortélyok* által a' *Keresztény Hitnek el-bagyására* birni, és minden *Religyióknak* megtagadására, vagy egy ollyannak, melly az *Evan-*

gyélimat tagadgya , fel - vállalására tsábítani méréfzli.

65. §.

POLGÁRI vétekbe esik nem külömben az-is, a' ki egy *Községet*, melly az uralkodó Religyió-hoz vallya magát, nyilvánvaló *tévelygésekre* , vagy *hitetlenségre* oktatni, és az uralkodó Religyiótól el-tsábítani igyekezik.

66. §.

Az *első* esetben állíttasson-ki az ilyen Vét-kes a' *szégyen-állásra*, és büntettessen-meg *ideig-
való keményebb fogsággal*. A' második esetben pedig *tartós keményebb fogsággal*.

67. §.

A' ki a' nyilvánvaló úton, vagy olyan helyen, a' hol az emberek közönsége *fen* ide 's to-
va járni szoktak, maga magát *botránkoztató-
képpen meg - mezteleníti*, vagy *paráználkodik*, vagy a' ki a' nyilvánvaló úton mást a' *végre meg-fzöllít*, hogy ötet paráználkodásra tsábít-
tsa, akár Férfiú, akár Afzfzonyi személy lé-
gyen, polgári vétekbe esik.

68. §.

68. §.

ENNEK büntetése az *ideig - való fogság*,
melly a' környül-álló dolgok szerint gyengébb,
vagy keményebb lehet: de *bőjttel* még-is min-
denkor meg-kell súlyosítani.

69. §.

A' ki a' nyilvánvaló úton egy *vádolhatatlan*
birü Afzszonyi személyt, a' ki úttyában *illen-*
döképpen el-jár, bizonyos jelek, vagy beszédek
által olly móddal üldöz, melly a' tizstátalanság-
ra-való el-tsábitást *értelméssen* el-árróllyá, a'
meg-bántatott Afzszonyi személynek *vadolá-*
sára úgy kell vele bánni, mint polgári Vétkeffel.

70. §.

ENNEK büntetése az *ideig - való gyenge*
fogság.

71. §.

A' ki az emberséget annyira meg-alázza,
hogy valamelly marhával, vagy egy tulajdon
neméből valóval testiképpen elegyüllyön, pol-
gári vétkekkel terheli-meg magát.

72. §.

HA ez a' véték úgy vitetett-végbe, hogy
abból nyilvánvaló botránkozás támadott, ak-
kor

kor annak büntetése a' *veréssel-való fenyíték*, és *ideig-és nyilvánvaló munka*. Ha pedig annak híre el-nem terjedett *nagyon*, akkor a' Vétkezt *ideig-való keményebb fogsággal meg-büntetni*, és ezt a' büntetést *bőjttel*, és *veréssel meg-kell súlyosítani*. A' Vétkezt azonkívül abból a' Helységből, a' hol nyilvánvaló *botránkozást okozott*, *ki-kell tiltani*.

73. §.

A' ki *meg-engedi*, hogy *szállásában* *paráználkodás* gyakoroltasson, a' ki-azzal, hogy mind a' két nemből-való személyeknek *alkalmatosságot szerez* a' paráználkodásra, nyerekedik, és kereskedik, vagy a' ki *hafzon-kereset nélkül-is egy Afzszonyi személyt* olyan esmértségekre, és alkalmatosságokra *vezet*, mellyek által a' paráznaságra *el-tsábíttatik*, a' *bordélykodásnak* (*Ruppelen*) polgári vetkébe efik: noha talám jó baráttyai, vagy szolgálai annak, a' ki miatt a' bordélykodásra *öszvefegítettek*.

74. §.

A' ki ebbe a' vétékbe *leg-először* efik, *büntettessen-meg tartós*, és *nyilvánvaló min-kával*.

kával. De meg-kell még is a' büntetést súlyosítani akkor, ha ártatlan volt a' személy, a' ki el-tsábíttatott. Ha a' Vétkes ismét befogattatik, akkor ötöt a' szégyen-állásra ki-állítani, verésekkel meg-fenyíteni, és abból a' Helységből, a' hol a' vétket el-követte, vagy ha Idegen, valamennyi örökös Tartományokból, ki-kell tiltani.

75. §.

KIKI, akár Férfiú, akár Afiszony legyen, a' ki testével kereskedik, és a' paráználkodással nyerekedik, polgári vétekkel terheli-meg magát.

76. §.

A' Vétkest, midőn leg-először bé-fogattatik, ideig-való kemény fogsággal kell meg-büntetni. Ha többszörezi a' vétket, az utolsó büntetést, mellyet ki-állott, mindenkor meg-kell duplázni: és másféle fenyítékekkel a' büjt, vagy verés által meg-súlyosítani akkor, ha azok, a' kik el-tsábíttattak, fellyül nem haladták vólt még a' kisebb esztendőket. Ha

a' Vétkes *Idegen*, ki-kell ötet tiltani]valamen-
nyi örökös Tartományokból.

77. §.

Az erköltsek' rontására vezérlő polgári Vétkefek közzé számláltattnak azok-is, a) kik *tiltott Könyvekkel*, vagy *képekkel*, és *parázñaságokat* ábrázoló rajzolásokkal *kereskednek*: b) a' ki a' Fellyebbvalóságtól a' mulat-
ságra rendelt helyeken *kivül* alakot (lárvat) vagy másfele *szokatlan öltözetet visel*: c) a' ki titkos *gyülekezetekbe*, és *társaságokba* *ereszkezik*, mellyek a' Fellyebbvalóságnak meg-
nem *jelentettnek*: d) a' ki valakit, a' ki felől nem tudja, ha vagyon-é módgya magát betsüle-
tefen táplálni, a' nélkül, hogy a' Fellyebbva-
lóságnak meg jelentse, szállásában *meg-szenved*.

78. §.

Ezt a' vétket *ideig-való gyenge fogsággal* meg-büntetni, a' tiltott könyveket pedig, a' képeket, és a' rajzolásokat a' vétkektől *el-venni*, és *femmivé* kell tenni.

79. §.

79. §.

HA valaki, a' ki egy bizonyos Helység-ből a' Fellyebbvalóságtól ki-tiltatott, az alatt, még a' tilalom áll, ebbe a' Helységbe visszajön, már ez által is polgári vétekbe kötelezi magát, noha *semmi* nem volna egyéb, a' miről őtet vádolni lehetne.

80. §.

Ennek a' véteknek büntetése az ideig-való keményebb fogság, vagy a' veréssel-való fenyegetés. A' Vétkesnek pedig meg-kell azon kívül, midőn el-eresztetik, azt is *mondani*, hogy valahányszor visszajár, annyszor büntetése meg-fog *dupláztatni*.

81. §.

HA valaki, a' ki Austriának valamennyi örökös Tartományból ki-tiltatott, akár-melly szín-fogás alatt visszajár a' nélkül, hogy előre ennek a' Tilalomnak *el-engedését* ki-nyerje, ez a' visszajárás polgári vétek, noha talám a' visszajárás maga-viselése attól fogva, hogy el-érkezett, *rendbe-fizetett* volt, és *vádolhatatlan*

82. §.

82. §.

ENNEK a' véteknek büntetése a' *veréssel-való fenyítés*, melyet minden vissza-térésnél meg-kell *duplázni*. A' Vétkeft pedig *ismét el-kell küldeni* az ide-való Tartományokból.

V É G E.

